

Open your mind. LUT.

Lappeenranta **University of Technology**

LUT School of Business & Management

Talousjohtaminen

***Sijoittaminen Bull/Bear -sertifikaatteihin tai suoraan kohde-etuuteen Helsingin
pörssissä 2010 – 2016***

***Investing in callable Bull/Bear contract or directly to the underlying in 2010 –
2016 at Helsinki Stock Exchange***

31.12.2016

Kirjoittaja: Pietari Keskinen

Ohjaaja: Elena John

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Pietari Keskinen
Opiskelijanumero:	0443563
Akateeminen yksikkö:	LUT School of Business & Management
Koulutusohjelma:	Talousjohtaminen
Ohjaaja:	Elena John
Avainsanat:	Bull ja Bear -sertifikaatti, osake, sijoittaminen, indeksi

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tutkia ja selvittää, millainen lopputulos ollaan saavutettu sijoittamalla Bull ja Bear -sertifikaatteihin, näitä vastaaviin kohde-etuksina oleviin osakkeisiin tai suoraan indeksiin Helsingin pörssissä vuosien 2010 ja 2016 välillä. Tarkastelussa on mukana kahdeksan osaketta ja sertifikaattia, joilla on sama kohde-etuus sekä OMXH25 -indeksi. Tutkielman aineisto on kerätty Commerzbankin, Kauppalehden, Nordnetin, Yahoo Financen, Nordic Growth Marketin, Suomen Pankin sekä Investingin tietokannoista.

Työssä on käytetty tutkimusmenetelmänä kvantitatiiviseen aineistoon perustuvaa empiiristä tutkimusta. Laadittuja portfolioita verrataan keskenään sekä indeksiin prosentuaalisen tuoton, volatiliteetin, Jensenin alfan, Betan, Sharpen luvun sekä ”Worst case – Best case” –skenaarion avulla. Viimeksi mainittu on kirjoittajan itsensä laatima.

Historiallisten tulosten perusteella alkuperäiset oletukset voidaan jättää ainakin osittain huomioimatta. Toisin kuin oletettiin, sertifikaatit ovat tuottaneet olemassaolonsa aikana parhaiten verrattuna osakkeisiin sekä indeksiin. Riskitasoon verrattuna osakkeet olivat paras sijoituskohde koko ajanjaksolla. Vuosien välillä hajontaa oli hieman, joten täysin absoluuttista vastausta ei löydetty. Vuosina 2011, 2012, 2013 ja 2015 Bull-portfolioon tuotto/riski-suhde oli paras. Osakeportfoliolla tämä suhde oli paras vuonna 2016 sekä koko tarkasteltavana jaksona 2010 – 2016. Bull-sertifikaatit menestyvät erityisesti silloin, kun markkinoiden trendi on nouseva, johtuen sertifikaattien ominaisuuksista. Sertifikaattien olemassaolon aikana sertifikaatit ja kohde-etuudet ovat kuitenkin menestyneet erittäin hyvin.

ABSTRACT

Author: Pietari Keskinen

Student number: 0443563

Faculty: LUT School of Business & Management

Degree program: Financial management

Instructor: Elena John

Keywords: Callable bull bear contract, certificate, share, stock, investing, index

The objective of this Bachelor's thesis is to examine on what kind of results have been obtained by investing in callable bull & bear contracts, those corresponding underlying or directly to index in Helsinki Stock Exchange between 2010 and 2016. Eight shares and certificates with the same underlying asset and as well OMXH25 index have been reviewed. The material for this study has been collected from Commerzbank's, Kauppalehti's, Nordnet's, Yahoo Finance's, Nordic Growth Market's, Bank of Finland's and Investing's databases.

The study is based on quantitative analysis and has an empirical approach. Composed portfolios have been compared with each other and to index with return percentage, volatility, Jensen's alpha, Beta and Shapre's ratio. In addition, the portfolios have been compared with "Worst case – Best case" scenario which is based on comparison of average return and volatility. The latter is prepared by the author himself.

On the basis of historical results the initial assumptions may be partly ignored. Contrary to assumptions, callable bull contracts has produced better historical returns than stock portfolio or index. Compared to the level of risk, share portfolio was the best investment for the whole period of 2010-2016. Bull portfolio's risk-return ratio was the best during years 2011, 2012, 2013 and 2015. Share portolios risk-return ratio was the best during year 2016. In 2014, neither bull or stock porfolio made excess earnings when compared to index. Callable bull contracts are successful especially when the market trend is upwards due to the characteristics of certificates.

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	3
1.1 Tutkielman rakenne	5
1.2 Kirjallisuuskatsaus	6
2 Tutkimuksen tavoitteet, rajaukset ja -ongelmat	7
2.1 Tutkimusongelmat	7
2.2 Tutkimuksen rajaukset	8
3 Bull & Bear -sertifikaatit	10
3.1 Sertifikaattien vipuvaikutus ja kuinka ne toimivat.....	10
3.2 Suojamekanismi	12
3.3 Markkinatakaus.....	12
4 Tunnusluvut	14
4.1 Tuotto.....	14
4.2 Volatiliteetti.....	15
4.3 CAPM-malli	16
4.4 Jensenin alfa	18
4.5 Sharpen luku	19
5 Tutkimusmenetelmä ja –aineisto	20
5.1 Osakkeet ja sertifikaatit	21
5.2 Valitut tunnusluvut	22
5.3 Oletukset.....	22
6 Tulokset	23
6.1 Koko ajanjakso 30.12.2010-30.10.2016	23
6.2 Vuosi 2011	26
6.3 Vuosi 2012	29
6.4 Vuosi 2013	31
6.5 Vuosi 2014	33
6.6 Vuosi 2015	35
6.7 Vajaa vuosi 31.12.2015-31.10.2016	37
7 Johtopäätökset, jatkotutkimusaiheet ja loppusanat	39
7.1 Johtopäätökset	39
7.2 Jatkotutkimusaiheet	43
7.3 Tutkielman loppusanat	44
Lähdeluettelo	45

LIITTEET

Liite 1. Osakkeiden kk-arvot – päätöshinta ja oikaistu päätöshinta

Liite 2. Sertifikaattien kk-arvot

Liite 3. Portfolioiden ja indeksin pistearvot

Liite 4. Riskitön korko

Liite 5. Logaritmiset tuotot – Worst & Best skenaario

1 Johdanto

”Viiden viime vuoden aikana Bull- eli härkä ja Bear- eli karhu-sertifikaattien kulta-aika jäi tulematta. Alkuinnostuksen jälkeen sertifikaatit ovat jääneet pääosin pienen ja aktiivisen sijoittajajoukon kaupankäyntivälineeksi. Miksi sijoittajat eivät häristä ja karhuista innostuneetkaan?”

(Kynäräinen, 2015)

Näillä sanoilla Tiia Kynäräinen kirjoitti Kauppalehteen maaliskuussa 2015 vain viisi vuotta sen jälkeen kun ”härät” ja ”karhut” puskiivat Helsingin pörssin listalle. Ristiriitana löytyy myös se, että Eskolan (2011) kertoman mukaan sertifikaattien (ETN) ehkä läheisimpien sukulaisten, ETF-rahastojen suosio taas oli vahvassa nousussa juuri sertifikaattien tullessa markkinoille, eikä niiden suosiolle näy laantumisen merkkejä. Tämän tutkielman tarkoituksena ei kuitenkaan ole selvittää, miksi sijoittajat eivät ole sertifikaateista innostuneet. Tutkielmassa tarkastellaan, olisiko sijoittajien kannattanut kiinnostua sertifikaateista.

Arvopaperisijoittajat tavoittelevat maksimaalista taloudellista hyötyä, joten sijoittaessaan he pyrkivät löytämään parhaimman mahdollisen tuoton sijoittamalleen pääomalle pienimmällä mahdollisella riskillä. Sijoittajille on tarjolla monia erilaisia sijoitusinstrumentteja raaka-aineista johdannais-instrumentteihin. Moni asiaan perehtynyt ei siltikään ole tietoinen kaikista tarjolla olevista mahdollisuuksista. Puttosen (2009) kertoman mukaan osakkeisiin sijoitettaessa hyvänä ja myös rationaalisena päätelmänä voidaan pitää oikean sijoituskohteen valitsemista. Puttonen korostaa, että ostettavan osakkeen tulisi olla mahdollisimman tuottava, vähäriskinen ja osakkeen hinnan mahdollisimman edullinen ostohetkellä. Tämä pätee myös kaikkiin muihinkin sijoitustuotteisiin, kun tavoitteena on mahdollisimman suuri tuotto sijoitetulle pääomalle.

Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia ja selvittää, onko sijoittajan ollut kannattavampaa sijoittaa johdannaisinstrumenttiin, tässä tapauksessa Bull-sertifikaattiin Helsingin pörssissä vuosien 2010-2016 aikana, kuin suoraan kohde-

etuutena olevaan osakkeeseen. Kauppalehden (2016) sivuilta tutkielmaa varten on laadittu osake- ja bull- portfolio Helsingin pörssin markkina-arvoltaan suurimpien yritysten joukosta sekä näihin sidottujen Commerzbankin liikkeeseenlaskemista bull-sertifikaattien joukosta (Commerzbank, 2016a). Tarkoituksena on siis selvittää, kuinka nousumarkkinoille tai bull-sertifikaatteihin sijoittamalla oltaisiin saatu paras mahdollinen tuotto. Tärkeää on myös selvittää, millaisia asioita on huomioitava ja minkälainen lopputulos milläkin aikavälillä, vuosien 2010-2016 aikana, ”osta ja pidä” -strategialla oltaisiin saatu sertifikaatti tai suoraan kohde-etuus -portfolioon sijoittamalla.

Bull ja Bear -sertifikaatit ovat melko tuoreita instrumentteja ja voidaan katsoa, että ne tuotiin markkinoille ensimmäistä kertaa turbo warrantteina Saksassa vuonna 2001. (Josen, 2010) Bull ja Bear –innostus alkoi kuitenkin Ruotsista kun Handelsbankenin OMXS30 bullilla ja bearilla alettiin käymään valtavasti kauppaa. OMXS30 Bullit ja Bearit ovat vivutettuja ETF-rahastoja, mutta ne toimivat täysin samoin kuin Bull ja Bear -sertifikaatit. Ainoastaan niiden lakitekniinen rakenne on erilainen kuten osakkeilla ja rahastoilla. (Ankelo, 2016)

Sertifikaatteja ei ole tutkittu kovinkaan paljon ja artikkeleitaikin aiheeseen liittyen löytyy melko suppeasti. Tässä tutkielmassa selvitetään historian kautta, millainen ero lopputuloksessa olisi ollut sijoittamalla sertifikaatteihin eikä suoraan kohde-etuuteen ja selvittää löytyisikö täältä vastaus tutkimuskysymykseen. Sijoittajan sijoitusstrategiassa pysyminen on tärkeää oikean lopputuloksen saamiseksi, joten oletuksena tässä työssä on, ettei kauppoja ole tehty ennen valitun ajanlaskun loppua.

Tutkielman tarkoituksena ei ole neuvoa sijoittajia sijoittamaan työssä käytettäviin instrumentteihin tai kohde-etuuksiin vaan tällainen toiminta on täysin sijoittajan omalla vastuulla. Lukija voi kuitenkin halutessaan käyttää hyväksi tutkielmasta saatuja tietoja sijoittamisensa tueksi.

Suomessa Bull ja Bear –sertifikaatit avautuivat sijoittajille vuoden 2010 alkupuoliskolla raaka-aine sekä indeksi -sertifikaatteina, eikä niiden suosio ole ollut kovinkaan suuri sijoittajien silmissä (Kyyväräinen, 2015). Moni asiaan perehtymätön sijoittaja ei edes tiedä mitä Bull ja Bear -sertifikaatit ovat, saati ole tietoinen edes

niiden olemassaolosta. Möttölä (2015) mukaan sertifikaatteihin sijoittaminen on kuitenkin yksityissijoittajalle huomattavasti vaivattomampaa kuin moneen muuhun johdannaiseen sijoittaminen, sillä ne on listattu pörssiin ja täten kaikkien saatavilla helposti. Sertifikaateissa on myös se etu verrattuna osakkeisiin, että niille on liikkeeseenlaskijalta markkinatakaus. Sijoittaja voi siis myydä ja ostaa sertifikaattia juuri sillä hetkellä ja sen hetkiseen hintaan kuin haluaa, eikä hänen tarvitse odottaa, että vastapuoli hyväksyy tarjouksen. Valistunut lukija pystyy myös saamaan uusia näkökulmia pörssinoteerattujen arvopapereiden sijoittamiseen tämän tutkielman luettuaan.

1.1 Tutkielman rakenne

Tutkielmaa varten on tehty suppea, mutta toimialoittain mahdollisimman hyvin hajautettu osakesalkku Helsingin pörssin markkina-arvoltaan 10 vaihdetuimman yrityksen osakkeista (Kauppalehti, 2016) ja näihin sidotuista sertifikaateista. Tämän jälkeen on seurattu kuinka sijoittamalla nousumarkkinoille tai Bull-sertifikaatteihin oltaisiin saatu paras mahdollinen tulos.

Tutkielma on jaotettu seitsemään päälukuun jotka ovat: Johdanto, Tutkimuksen tavoitteet, ongelmat sekä rajaukset, Bull & Bear –sertifikaatit, Tunnusluvut, Tutkimusmenetelmä ja –aineisto, Tulokset sekä Johtopäätökset. Johdannossa kerrotaan, mitä tämä tutkielma pitää sisällään ja miksi se on päätetty tehdä. Seuraavassa kappaleessa kerrotaan miten tutkimus on rajattu ja minkälaiset tutkimusongelmat on valittu. Osiossa Bull & Bear –sertifikaatit selitetään tutkimuksessa olevien sertifikaattien toimintamekanismi ja kerrotaan minkälaisia asioita lukijan tulee lopputuloksissa huomioida. Tunnusluvut -osiossa käydään läpi tunnusluvut joita tutkielmassa tarkastellaan ja syyt miksi nämä tunnusluvut on juuri valittu. Tutkimusmenetelmät ja aineisto -osiossa kerrotaan mitkä sertifikaatit on valittu tutkielman kohteeksi ja mistä syystä. Tulokset -osiossa perehdytään saatuihin lopputuloksiin. Johtopäätöksissä kerrotaan vastaukset selvitettyihin tutkimuskysymyksiin ja lopuksi käydään läpi mielenkiintoisia kysymyksiä liittyen asioihin, joihin tämä tutkielma ei ole antanut vastausta, mutta joita olisi ehdottomasti kannattava tutkia.

1.2 Kirjallisuuskatsaus

Bull & Bear -sertifikaateista löytyy suhteellisen vähän tutkimuksia verrattuna esimerkiksi muihin johdannaisiin tai ylipäätänsä sijoittamiseen liittyen. Suomessa ja pohjoismaissa on kuitenkin julkaistu melko laajasti blogitekstejä sekä talousartikkeleita aiheesta, sillä se on melko tuore ja luotu vasta Internetin keksimisen jälkeen. Tutkielmaa työstettäessä huomattiin myös, että eri puolilla maailmaa sertifikaatit mielletään monesti eri tavalla. Toisaalla ne mielletään lähes identtisiksi turbowarranttien kanssa ja toisaalla nämä eroavat toisistaan merkittävästi. Sopivia käännöksiä englanniksi Bull & Bear -sertifikaateille on mm. seuraavat: Callable Bull & Bear Contract (CBBC) ja Bull & Bear Certificate. Joissain tapauksissa näistä saatetaan käyttää myös nimikkeitä Exchange Traded Note (ETN), joka kuuluu Exchange Traded Products (ETP):n alaisuuteen, mihin kuuluu myös monien tuntemat ETF -rahastot.

Kaukoidässä ja etenkin Hong Kongissa Bull & Bear -sertifikaatit kuitenkin ovat olleet suosittuja, joten sieltä löytyy erilaisia tutkimuksia aiheeseen liittyen. Cheung, Cheun, He ja Wan (2007) tutkivat sertifikaattisijoittamiseen liittyvää sijoitusstrategiaa, joka pohjautui 1700-luvun Japanin "candlestick charting" -tekniikkaan pyrkimällä optimoimaan sertifikaattien osto- sekä myyntihetket ja selvittämään sertifikaattien ominaisuuksia. Cheung et. al (2007) keskittyivät tutkimuksessa hyödyntämään sekä Bull että Bear -sertifikaatteja, mutta tässä tutkielmassa keskitytään vertailemaan tuottoja sekä riskiä osakkeen ja tätä seuraavan sertifikaatin välillä. Candlestick charting -tekniikan avulla pyritään löytämään oikeat hetket position hankkimiselle sekä irtautumiselle. Tässä työssä tarkoituksena on hyödyntää ajallista hajautusta, eikä löytämään huippuja sekä pohjia.

Muuten sijoittamiseen sekä tähän työhön liittyviin tunnuslukuihin artikkeleita sekä teoksia on tehty valtavasti. Niistä lukija saa lisää tietoa edetessä aihetta koskevaan kohtaan työssä. Kirjoittaja on laatinut tämän työn kaikkein parhaimman saatavilla olevan tiedon perusteella.

2 Tutkimuksen tavoitteet, rajaukset ja -ongelmat

Tutkimuksen tavoitteena on analysoida ja selvittää kumpaan portfolioon, osake vai Bull-sertifikaatteihin, olisi vuoden 2010 kevään ja 2016 lopun välillä kannattanut sijoittaa, jos olisi halunnut saada, kuten rationaalisesti käyttäytyvä sijoittaja tekee, parhaimman mahdollisimman tuoton. Tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan suositella ketään sijoittamaan täysin samalla tavalla, sillä kuten monen finanssialan pioneerin, myös Hebnerin (2013) mukaan historiallinen tuotto ei ole tae tulevasta. Työn tavoitteena on opastaa sijoittajia, joille sertifikaatit ovat tuntemattomampia sijoitusinstrumentteja, kyseisten tuotteiden saloihin.

2.1 Tutkimusongelmat

Aikaisempiin kappaleisiin nojautuen, tässä tutkielmassa on päätetty seurata, kuinka sijoittaja olisi pärjännyt sijoittamalla joko suoraan osake-portfolioon tai Bull-sertifikaateista rakennettuun portfolioon. Pääkysymykseksi tässä tutkielmassa on valittu seuraava kysymys.

”Olisiko sijoitukset pärjänneet paremmin Bull-portfolioon kuin osake-portfolioon sijoitettuna Helsingin pörssissä 2010-2016”

Tutkielman alakysymyksiksi on valittu seuraavat kysymykset. Kysymykset on valittu sen perusteella, että niiden avulla saavutetaan helpommin vastaus pääkysymykseen, sekä mahdollisesti muita vastauksia, jotka tutkielman kannalta tulee ottaa huomioon. Hyvänä esimerkkinä edelliseen viimeisenä oleva tutkimuskysymys.

”Onko Bull-portfolio ollut riskisempi sijoituskohde kuin osake-portfolio?”

”Onko jompaan kumpaan salkkuun sijoitettuna pystytty voittamaan OMXH25 markkinaindeksi?”

”Olisiko sijoittajan kannattanut huomioida Commerzbankin valitsemat sertifikaatit tai niiden kohde-etuudet Commerzbankin laskiessa ne liikkeelle?”

Alakysymysten valinta liittyy myös siihen kuinka tätä kyseistä tutkimusta voitaisiin jatkaa. Vastaukset alakysymyksiin eivät kuitenkaan ole täysin selviä, joten tutkielmassa tarkoituksena on etsiä vastauksia myös niihin. Sijoituksen riski on tärkeässä osassa sijoittaessa arvopapereihin. Voidaankin pohtia kuinka suuren summan sijoittaja on valmis menettämään ja minkälaista tuottoa hän tässä tapauksessa sijoitukseltaan vaatii.

2.2 Tutkimuksen rajaukset

Tämä kandidaatin tutkielma on tarkoituksenmukaisesti rajattu tarpeeksi kapealle alueelle. Tutkielma tarkastelun kohteeksi päätettiin rajata tietty ajanjakso sekä tietty maantieteellinen alue.

Maantieteellisesti tämä tutkielma on rajattu Suomeen ja markkinaltaan vielä Helsingin pörssiin. Tältä rajatulta alueelta saadaan riittävän suppea, mutta kuitenkin tarpeeksi kattava määrä dataa tutkielmaa varten. Bull & Bear –sertifikaatit saapuivat Helsingin pörssin listalle vuoden 2010 keväällä (Rapeli, K., 2010), ensin indeksi-instrumenttien muodossa ja sitten myös yksittäisinä kohde-etuuksina, joihin tässä työssä on keskitytty. Edellisestä johtuen sopivaksi ajalliseksi rajaukseksi tälle tutkielmalle on valittu ajanjakso 2010 loppuvuodesta tähän päivään. Bull & Bear –sertifikaatit eivät ole toistaiseksi olleet kovinkaan suosittuja sijoitusinstrumentteja ja tässä tutkielmassa pyritään selvittämään mahdollisia syitä tälle.

Työssä ei ole tehty toimialakohtaista hajautusta vaan portfoliot on rakennettu Helsingin pörssin suurimpien yritysten joukosta niin, että niihin sidotut sertifikaatit on laskettu markkinoille samaan aikaan, jotta saadaan mahdollisimman yhtenäinen data. Sertifikaateille valitut kohde-etuudet on valittu vuonna 2010 Commerzbankin toimesta siten, että niiden osakkeet ovat olleet kiinnostavia sekä niillä on ollut tarpeeksi likviditeettiä, jotta takaajana toimiva liikkeellelaskija on pystynyt suojata positionsa kunnolla. (Ankelo, 2016) Valitut yhtiöt ovat myös tuttuja jokaiselle suomalaiselle jollakin tapaa, joten lukijan on helppo verrata niitä.

Edellä mainituilla rajauksilla saadaan työstä tieteellisestä näkökulmasta tarkasteltuna tarpeeksi kattava, jotta kandidaatintutkielman tavoitteet saadaan täytettyä. Tutkielmassa vertaillaan vain kahta portfolioa, joihin on valittu yrityksiä eri toimialoilta, eikä tehty useampaa portfolioa, jotka kaikki liittyisivät omaan toimialaansa. Tämä linjaus on tehty siitä syystä, että muuten tutkielmasta tulisi liian laaja.

3 Bull & Bear -sertifikaatit

Yleisesti sijoittamisesta löytyy paljon artikkeleita, kirjallisuutta sekä erilaisia tutkimuksia. Aineistoa tutkielman tekemiseen siis löytyy erittäin hyvin. Bull ja Bear –sertifikaatit ovat kuitenkin melko tuoreita instrumentteja ja tästä syystä tämäkin tutkielma on työstetty parhaiden saatavilla olevien julkaisujen pohjalta.

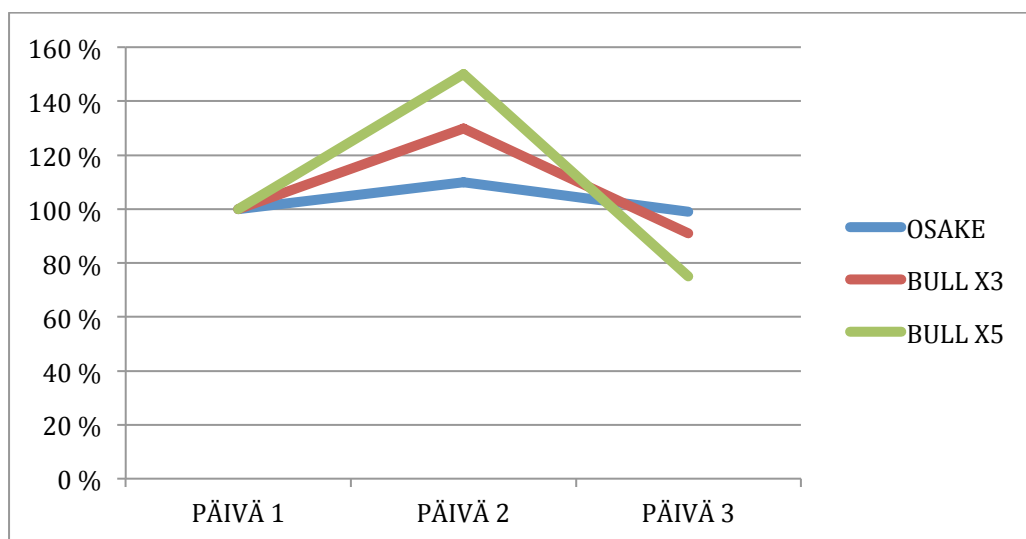
Bull ja Bear –sertifikaatit mahdollistavat keskimääräistä isomman voiton tekemisen eri markkinatilanteissa. Bull eli härkä -sertifikaatti nousee kohde-etuuden arvon noustessa, kun taas bear eli karhu -sertifikaatti taas laskee kohde-etuuden noustessa ja *vice versa*. Perinteisesti esimerkiksi osakkeisiin sijoittavat odottavat sijoituskohteena olevan yrityksen osakkeen arvon nousua, mutta Bear –sertifikaattiin sijoittamalla voidaan hyötyä myös osakkeen kurssin laskusta. Sertifikaatit ovat useimmiten vivutettuja, eli niiden seuraaman kohde-etuuden arvon muutos on sertifikaatteihin sijoitettuna isompi. (Havia, 2009)

Bull ja Bear –sertifikaatteja löytyy monenlaisia ja niistä käytetään eri paikoissa erilaisia termejä. Työssä käytetyt sertifikaatit ovat Commerzbankin liikkeeseenlaskemia ja niiden ominaisuuksiin kuuluu päättymätön juoksuaika sekä se, että ne perustuvat Commerzbankin laskemaan indeksiin. Jokainen indekseistä seuraa kohde-etuutensa, tässä tapauksessa valittujen osakkeiden päivittäistä tuottoa jokaisena kaupankäyntipäivänä. (Commerzbank, 2016a) Sertifikaatit ottavat myös osingon huomioon osinkojen maksuhetkellä. (Nordea, 2016)

3.1 Sertifikaattien vipuvaikutus ja kuinka ne toimivat

Päivänsisäisen vipuvaikutuksen avulla sertifikaattien vipukerroin vahvistaa tuotteen kohde-etuuden hintakehityksen sekä positiivisilla, että negatiivisilla markkinoilla. (Societe Generale, 2016) Tässä työssä olevassa olevissa sertifikaateissa on kaikissa kolminkertainen (X3) vipu, jonka ansiosta kohde-etuuden arvon noustessa esimerkiksi 5% päivän sisällä, nousee sertifikaatin arvo 15%. Sama pätee kuitenkin myös toiseen suuntaan, joten jos kohde-etuuden arvo laskee 10% sertifikaatin arvo

laskee 30%. Seuraavassa kuviossa on esimerkki siitä, kuinka Bull-sertifikaatti seuraa kohde-etuuden arvoa.

Kuvio 1. Sertifikaattien vipuvaikutus

Kuviossa 1., on osake ja tätä seuraavat kaksi Bull-sertifikaattia kolminkertaisella (X3) ja viisinkertaisilla (X5) vivuilla. Ensimmäisenä päivänä kaikkien arvopapereiden arvo on 100. Toisena päivänä arvopapereiden arvo nousee 10%, jolloin osakkeen arvo on 110, Bull X3 arvo on 130 ja Bull X5 arvo on 150. Kolmantena päivänä osakkeen arvo tippuu 10% jolloin sen arvo on 99, Bull X3 arvo 91 ja Bull X5 arvo enää 75. Tämän perusteella toisena päivänä Bull X5 sertifikaatin arvo on korkeimmalla, mutta kolmantena päivänä suoraan osakkeeseen sijoitus olisi ollut paras vaihtoehto.

Vipuvaikutus toimii siis päivän sisäisenä, joten tässä työssäkin tulee huomioida, ettei pitkällä aikavälillä osakkeen arvon kaksinkertaistuminen heijastu suoraan tarkalleen sertifikaatin kaksinkertaistumisena. Sertifikaatin päivänsisäiseen arvoon vaikuttavat myös niihin liittyvät kulut. (NASDAQ OMX, 2016) Työssä kuitenkin selvitetään osakkeiden ja sertifikaattien historiallisia arvoja, joten Liitteissä 1., 2., ja 3., näkyvät luvut ovat suoraan tietokannoista, eikä lukijan tarvitse miettiä tätä sen syvemmälle.

3.2 Suojamekanismi

Kuten edellisessä kappaleessa on esitetty, tulisi sijoittajan ymmärtää, että vipuvaikutus toimii molempiin suuntiin. Tällä tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi äärimmäisessä tapauksessa Bull tai Bear -sertifikaatti voisi eräännyä arvottomana, mikäli sertifikaatin päivänsisäinen vaihtelu olisi -100%. Bull- ja Bear-sertifikaatteihin on kuitenkin rakennettu sisäinen suojamekanismi. Esimerkiksi kohde-etuuden hinnan pudotessa yli -33,34% Bull X3 sertifikaatti eräännyisi tällöin arvottomana. Tätä voi hyvin verrata turbowarrantin "knock-out" tai futuuriposition "margin call" tapahtumaan. (Commerzbank, 2016a)

Suojamekanismi laukeaa tilanteessa, missä kohde-etuuden hinta on päivänsisäisesti liikkunut -30% epäsuotuisaan suuntaan osakkeissa ja -20% indekseissä sekä futuureissa. Suojamekanismin lauetta toteutetaan mukautus, jossa uusi hinta asetetaan simuloimalla uusi kaupankäyntipäivä kohde-etuuden edellispäivän päätöskurssista ja tippuneesta arvosta. Kohde-etuutena olevan osakkeen hinnan lähtiessä taas nousuun mukautuksen jälkeen sertifikaatin arvonnousu on heikompaa kuin ennen mukautusta, sillä tätä verrataan mukautettavan tilanteen aiheuttamaan hinnanmuutokseen. (Commerzbank, 2016a)

Esimerkiksi tilanne, jossa Bull X3-sertifikaattina kohde-etuutena oleva osakkeen hinta putoaa 33,34% edellispäivästä, joka oli 100 joten nyt se olisi 66,66. Sertifikaatin arvo olisi ilman suojamekanismia alussa 100 ja lopussa 0. Suojamekanismin ansiosta tämä kuitenkin laukeaa -30% laskun jälkeen hintaan 70 (osake), jolloin sertifikaatin uusi viitehintaa on 10 ja suoritetaan mukautus. (Commerzbank, 2016a)

3.3 Markkinatakaus

Sertifikaateilla on markkinatakaaja, eli tuotteen liikkeeseenlaskija tai muu taho, joka ylläpitää sekä osto-, että myyntilaitoja. Näin ollen tuote on aina oikein hinnoiteltu ja kauppaa on mahdollista käydä, vaikka toinen sijoittaja ei olisikaan ostamassa tai myymässä tuotetta. Tämä johtuu siitä, että niillä käydään kauppaa niin harvakseltaan, että hinnanmuodostus ilman markkinatakausta olisi hyvin heikkoa.

(Vuorinen, 2016) Tehtäessä osakekauppaa tarvitaan aina ostaja ja myyjä, mutta sertifikaattien tapauksessa tämän kaupan takaa aina liikkeeseenlaskija.

Sertifikaatteihin sijoittamalla pystyy täten ostamaan ja myymään juuri sen hetkiseen hintaan kuin mitä liikkeeseenlaskija sille määrää, tosin kohde-etuuden hinnan mukaisesti. Sijoittajalla siis ei ole samanlaista riskiä tässä tapauksessa, että laskumarkkinoilla ei saisi myytyään sijoitustaan millään mikäli siitä haluaa eroon eikä kukaan osta tai nousumarkkinoilla odotella, että tulee mahdollinen notkahdus.

4 Tunnusluvut

”Pitkällä aikavälillä osakesijoittaminen lyö laudalta muut sijoitusmuodot.” Kansallisesti ja kansainvälisesti, kun otetaan tarkasteluajaksi tarpeeksi pitkä aikaväli, on osakkeiden tuotot olleet korkeampia kuin minkään muun sijoituskohteen. (Puttonen, 2009) Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää, jopa myyttiseksi henkilöksi ja maailman menestyneimmäksi sijoittajaksi luonnehdittua Warren Buffettia. Saarion (2008) mukaan Buffet on onnistunut vuoteen 2008 mennessä 42 vuoden aikana saavuttamaan jopa 21,4 prosentin keskimääräistä vuosituottoa, jota pidetäänkin maailman ennätyksenä. Tutkielmassa pyritään myös selvittämään onko mahdollista, että vivutetuilla sertifikaateilla oltaisiin pystytty lyödä edellä mainittu tuotto.

Tässä työssä riskitön korko on laskettu keskiarvona Yhdysvaltojen ja Saksan valtion kymmenen vuoden velkakirjojen korosta. Edellä mainittua käyttää mm. Inderes analyysipalvelu, joten tästä syystä juuri tämä korko on valittu työhön. (Inderes, 2016) Lasketut riskittömät korot löytyvät Liitteestä 4., ja ne on otettu Investingin (2016) tietokannasta.

4.1 Tuotto

Tässä työssä osakeportfolioon kuuluvien osakkeiden tuotot on laskettu oikaistujen päätöshintojen mukaisesti. Oikaistu päätöshinta ottaa huomioon mm. ”osake-splitit” sekä osingot. Oikaistua päätöshintaa käytetään yleisesti tutkittaessa historiallisia tuottoja, joten kirjoittaja on päättänyt hyödyntää tätä tässä tutkimuksessa. (Hanks, 2016) Myös sertifikaatit ottavat nämä huomioon, joten vertailu näiden lukujen välillä on kaikista tehokkainta. Tässä tutkielmassa osakkeiden ja sertifikaattien tuotto lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti.

$$R_t = \frac{P_1 - P_0}{P_0} \quad (1)$$

Kaavassa 1., R_t kuvastaa tuottoa, P_1 hintaa tällä hetkellä ja P_0 hintaa alussa.

Yleisesti historiallisia tuottoja laskettaessa käytetään logaritmisia tuottoja. Tässä työssä kuitenkin tuotot on laskettu normaalisti yllä olevalla tuoton kaavalla, sillä Bull-sertifikaattien vivun vipuvoima heikkenee jokaisella kerralla, kun peräkkäisten pörssipäivien tuoton etumerkki, +plus tai -miinus, eroavat toisistaan. Edellä mainitusta johtuen logaritminen tuotto ei sovi kovinkaan hyvin tähän työhön. Edellä mainitut löytyvät kuitenkin Liitteestä 5. Päivittäiset loppuarvot (closing price), jotka tässä työssä on otettu osakkeille ovat myös oikaistuja (adjusted closing price), joten ne ottavat huomioon osingot sekä mahdolliset muut tapahtumat, jotka historiallisesti vaikuttavat osakkeen arvoon.

Vaihekoski (2004) esittää kaavan, jota on hyvä käyttää, kun lasketaan prosentuaalisia tuottoja vuosituotosta (p.a.) päivä-, viikko- tai kuukausituotoille.

$$R_t^{pa} = (1 + R_t)^n - 1 \quad (2)$$

Kaavassa 2., n kertoo periodien määrän vuodessa, jossa 1 jaetaan halutulla aikamäärällä, eli 365 päivätuotolle, 52 viikkotuotolle tai 12 kuukausituotolle. (Vaihekoski, 2004)

4.2 Volatiliteetti

Keskihajontaa, toiselta nimeltään volatiliteettia, käytetään yleisesti, kun tutkitaan sijoituskohteen riskisyyttä sen tuottoon joko itsenäisesti tai jonkun mittarin osana. Mitä suurempi volatiliteetti sitä suurempi on myös riski, sillä volatiliteetti kertoo kuinka suuri on tuottojen vaihtelu. Tässä työssä seurataan volatiliteettia sekä itsenäisesti, että osana muita mittareita. Vaihekosken (2004) volatiliteetin eli keskihajonnan kaava on Kaavassa 3., seuraava:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N [(r_i - \bar{r}_i)^2]} \quad (3)$$

Yllä olevasta vuosittaisesta volatiliteetista saadaan kuukausituottoja kertomalla tulos neliöjuureen kuukausien määrä. Jos halutaan viikottainen volatiliteetti niin sama tehdään, mutta neliöjuureen viikkojen määrä.

4.3 CAPM-malli

CAPM-malli, joka tulee sanoista Capital Asset Pricing Model on William F. Sharpen (1964), John V. Lintnerin (1965), Jan Mossinin (1966) tutkimusten perusteella kehittynyt malli, jota edesauttoi vahvasti Harry Markowitzin (1952) kehittämä läpimurto portfolioteoriasta. CAPM-mallin avulla voidaan laskea portfolioiden ja arvopapereiden odotettuja tuottoja.

Markowitzin (1952) portfolioteorian mukaan markkinoilla on systemaattista sekä epäsystemaattista riskiä. Systemaattinen riski pohjautuu koko markkinoihin vaikuttavista riskitekijöistä kuten inflaatiosta tai korkotasosta. Epäsystemaattinen riski taas kuvastaa yksittäisen tekijän, esimerkiksi yrityksen konkurssiin ajautumista.

Sharpe (1964) johtaa CAPM-mallin matemaattisen kaavan seuraavasti:

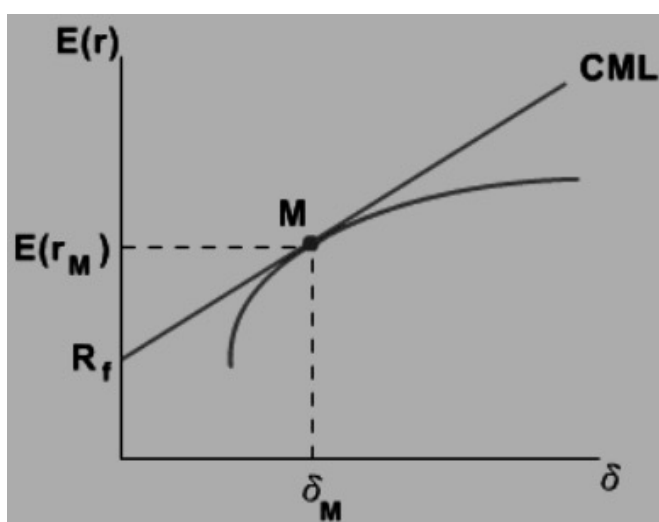
$$E(r_i) = r_f + \beta_i [E(r_m) - r_f] \quad (4)$$

Kaavassa 4., $E(r_i)$ kuvaa arvopaperin odotettua tuottoa, r_f kuvastaa riskitöntä korkokantaa, β_i arvopaperin Beta-kerrointa ja $E(r_m)$ markkinaportfolion odotettua tuottoa. Beta-kerroin kertoo siitä, kuinka paljon arvopaperin tuotto heiluu markkinaportfolioon verrattuna. Esimerkkinä, jos arvopaperin Beta-kerroin on kaksi ja markkinaportfolio nousee 100 pistettä, nousee tällöin arvopaperin tuotto 200 pisteellä. Kun arvopaperin Beta on alle yhden, arvopaperin tuotto vaihtelee taas vähemmän kuin markkinaportfolion tuotto. Toisin sanoen mitä korkeampi Beta, sitä kovempi tuotto-odotus osakkeella on, mutta tällöin myös riski kasvaa ja *vice versa*. Vaihekoski (2004) esittää Betan seuraavasti:

$$\beta_i = \frac{Cov(R_i R_m)}{Var(R_m)} \quad (5)$$

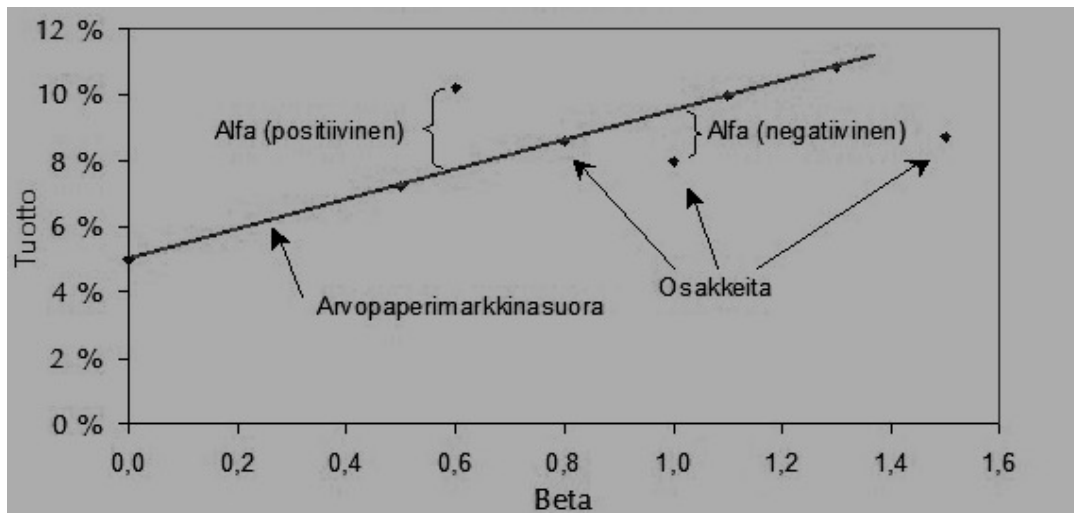
Kaavassa 5., Beta on siis markkinaportfolion tuoton, eli R_m ja osakkeen tuoton, eli R_i välinen kovarianssi Cov , jaettuna markkinaportfolion tuoton varianssilla $Var(R_m)$. Vieläkin yksinkertaisemmin selitettynä Beta kuvastaa siis valitun arvopaperin riskiä verrattuna markkinoita kuvaavaan portfolioon. Kun lukija ymmärtää edellä olevan oikein, on tämän helppo päätellä, että täysin markkinoita seuraavan portfolion Beta on yksi. (Vaihekoski, 2004)

Bodien, Kanen ja Marcus:n (2009) mukaan pääomamarkkinasuora eli capital market line (CML), on kehitetty kuvastamaan CAPM-mallin mukaista tehokasta portfolioita. Alla olevassa Bodie et al. (2009) Kuvassa 1. symbolit kuvastavat seuraavaa: CML kuvastaa pääomamarkkinasuoraa, $E(r)$ odotettua tuottoa, R_f riskitöntä tuottoa ja σ riskiä eli tuoton keskihajontaa.

Kuva 1. Pääomamarkkinasuora

Betan ja sijoituskohteen tuotto-odotuksen yhteyttä kuvataan arvopaperimarkkinasuoralla, englanniksi Security Market Line (SML). Vaihekoski (2005) esittää arvopaperimarkkinasuoran seuraavasti.

Kuva 2. Arvopaperimarkkinasuora

Edellä olevasta voidaan nähdä, että osakkeen sijaitessa arvopaperimarkkinasuoran yläpuolella, sen tuotto on parempi kuin CAPM-malli ennustaa. Osakkeet, jotka taas ovat arvopaperimarkkinasuoran alapuolella, tuottavat suhteessa huonommin. Tilanteessa, jossa suoran alapuolella ei ole arvopapereita, ei voi myöskään yläpuolella olla arvopapereita. Tällöin arvopaperimarkkinasuora näyttää siis CAPM-mallin tasapainossa olevat sijoituskohteet. (Brealey, Myers ja Allen, 2011) Kuvassa 2., näkyy myös alfa-poikkeamat ja näitä kutsutaan myös usein Jensenin alfoiksi joista lisää seuraavassa kappaleessa.

4.4 Jensenin alfa

Suoritusmittarina Jensenin alfa mittaa portfolion menestystä. Sen esitteli Michael Cole Jensen (1968) CAPM-malliin pohjautuen. Alfaa käytetään kuitenkin myös muissakin hinnoittelumalleissa kun suhteutetaan riskiä tuottoon. Jensenin alfa kuvastaakin sijoitussalkun menestymistä verrattuna sen sisältämään riskiin. (Vaihekoski, 2004) Edellisen osion Kuvassa 2, jossa piirrettynä arvopaperimarkkinasuora, jossa näkyy alfat selkeästi. Alfa mittaa siis odotetun ja toteutuneen tuoton erotusta. Vaihekoski (2004, 2005) esittääkin Jensenin alfan CAPM-mallin tapauksessa Kaavassa 6., seuraavasti:

$$J_{\alpha} = \alpha_p = r_p - E[r_p] = r_p - r_f - \beta_p(r_m - r_f) \quad (6)$$

Jensenin alfa eroaa seuraavaksi esitettävästä Sharpen luvusta siten, että Jensenin alfa mittaa markkinariskikorjattuna sijoituskohteen tuottoa miinus se tuotto, jonka kohteen olisi pitänyt tuottaa Betalla mitattuna. Sharpen luku puolestaan kertoo tuoton yli riskittömän koron jaettuna volatiliteetilla. Jos Jensenin alfa on positiivinen, se kertoo sijoituksen lyöneen vertailuindeksinsä. (Pörssisäätiö, 2010)

4.5 Sharpen luku

Koska tässä työssä verrataan kahta portfolioa ja indeksiä keskenään sillä oletuksella, että valittu portfolio on sijoittajan ainoa sijoituskohte, voidaan Sharpen lukua pitää parhaimpana tunnuslukuna. (Uronen, 2016) Sharpen luku on olennainen verrattaessa sijoituksen tuoton ja riskin välistä onnistumista. Myllyojan (2015) mukaan Sharpen luvusta voidaan käyttää myös nimitystä ylituottomittari.

Sharpen luku vertaa siis sijoituksen ylituottoa sen saamiseen otettuun riskiin. Se saadaan vähentämällä sijoituksen tuotosta riskitön korko ja jakamalla tämä sijoituksen riskillä. Seuraavassa esitetään Sharpen luku kaavana. (Salkunrakentaja, 2012)

$$S = \frac{E[R - R_f]}{\sigma} = \frac{E[R - R_f]}{\sqrt{\text{Var}[R - R_f]}} \quad (7)$$

Edellä olevassa Kaavassa 7., S on Sharpen luku, R on sijoituksen tuotto, R_f riskitön tuotto, $E[R - R_f]$ on odotettu ylituotto, eli riskittömän sijoituksen ylittävä tuotto ja σ on sijoituksen keskihajonta, eli volatiliteetti. Sharpen luku siis kertoo, kuinka paljon sijoituskohte tuottaa korvausta siitä riskistä, jonka sijoittaja ottaa. Mitä suurempi sharpen luku on, sitä parempi sijoituskohte se on ollut sijoittajalleen. (Salkunrakentaja, 2012)

Lisätietoja Sharpen luvusta ja muista riskituotto –mittareista lukija voi katsoa Morningstarin (2012) sivuilta.

5 Tutkimusmenetelmä ja –aineisto

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää kahden tutkielmaa varten rakennetun portfolion tuottoja sekä riskejä aina vuoden 2010 viimeiseltä pörssipäivältä vuoden 2016 lokakuun viimeiseen pörssipäivään. Työssä portfolioita verrataan myös markkinaindeksiin tiettyjen tunnuslukujen kohdalla. Koska tutkielman aineisto on kvantitatiivista ja tarkasteltavat hypoteesit vaativat numeerista analysointia, tehdään tutkimus määrällisellä eli kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä.

Tutkielman sijoituskohteiden arvot on otettu suoraan niiden historiallisista arvoista. Lukijan tulee huomioida, ettei sertifikaattien arvot niiden rakenteen vuoksi seuraa suoraan kohde-etuuden hintaa kertoimillaan, sillä kuten aikaisemmin mainittu, sertifikaattien vipuvaikutus seuraa hintaa päivänsisäisesti verraten edellisen päivän lopetushintaan, eikä pidemmällä ajalla. Myös suojamekanismista johtuvat muutokset vaikuttavat sertifikaattien arvoon aina mukautuksen jälkeen. Kulujen osalta oletuksena työssä on se, että portfolioiden kulut sekä hallinnointikulut ovat yhtä suuret. Toisin sanoen ICS kulu on yhtä suuri kuin osakkeiden merkitsemispalkkio ja sertifikaattien hallinnointipalkkio yhtä suuri kuin salkun hallinnointipalkkio.

Tuloksia analysoitaessa vertaillaan tunnuslukuja suoraan portfolioiden välillä. Tällä tavoin asiaan vähemmän perehtynyt lukija saa helpommin kiinni kirjoittajan ajatuksista ja työtä on helpompi ymmärtää. Työssä ei ole käytetty niin sanottua ”tiukkaa” dataa tai hankalia kvantitatiivisia termejä juuri tästä syystä. Tunnuslukujen vertailu on tehty siis erittäin yksinkertaiseksi. Samalla tarkoituksena on kuitenkin perehtyä siihen, miksi tunnusluvun arvo on mitä on ja mitä siitä tulee selvitä. Valistuneempi lukija pystyy näkemään helposti mihin lopputulokseen työssä ollaan tultu ja mistä tämä johtuu.

Koko aineisto on koottu Commerzbankin, Kauppalehden, Nordnetin, Yahoo Financen, Nordic Growth Marketin, Suomen Pankin sekä Investing:in sivuilta manuaalisesti käsin exceliin ja osakkeet sekä sertifikaatit valittu Helsingin pörssissä noteeratuista.

5.1 Osakkeet ja sertifikaatit

Aineistoksi on valittu seuraavat osakkeet sekä niistä tehdyt kolminkertaisella (X3) vivulla olevat Bull–sertifikaatit, jotka on laskettu liikkeelle Commerzbakin toimesta. Osakkeista sekä sertifikaateista on rakennettu erillinen osakeportfolio sekä sertifikaattiportfolio, joita verrataan keskenään sekä OMXH 25 indeksiin. Alla olevan Taulukon 1., keskimmaisissä sarakkeissa näkyy myös toimiala, jolla kyseinen yritys toimii.

Taulukko 1. Osakkeet, Sertifikaatit ja Toimiala.

Osake	Toimiala	Sertifikaatti
Kone	Perusteollisuus	BULL KONE X3 C
Metsä Board	Teollisuustuotteet ja palvelut	BULL METSB X3 C
Neste	Öljy ja kaasu	BULL NESTE X3 C
Nokia	Teknologia	BULL NOKIA X3 C
Nokian Renkaat	Kulutustavarat	BULL NOKIAN RENKAAT X3 C
Sampo	Rahoitus	BULL SAMPO X3 C
YIT	Rakennus	BULL YIT X3 C
Wärtsilä	Teollisuustuotteet ja palvelut	BULL WARTSILA X3 C

Edellä mainitut on valittu työhön sillä perusteella, että ne kuuluvat Helsingin pörssissä noteeratuista suomalaisista yhtiöistä suurimpien joukkoon. (Kauppalehti, 2016) Toinen tärkeä kriteeri valinnassa on ollut se, että Commerzbank on laskenut liikkeelle kohde-etuuksia seuraavat sertifikaatit samoihin aikoihin vuoden 2010 lopulla. Tämä johtui siitä, että juuri kyseisten sertifikaattien kohde-etuudet olivat siihen aikaan erittäin kiinnostavia ja niille löytyi tarpeeksi likviditeettiä, jotta markkinatakaaja pystyi suojaamaan positionsa kunnolla ilman liian isoa riskiä. (Ankelo, 2016) Kaikki valitut osakkeet ovat myös mukana OMXH 25 indeksissä.

Kaikissa sertifikaateissa vuosittainen hallinnointipalkkio on 0,7% p.a. ja ICS/REPO 0,5% p.a. (Commerzbank, 2015) Hallinnointipalkkio veloitetaan sertifikaatin hinnasta joka päivä, joten se on automaattisesti huomioitu sertifikaatin kurssissa. ICS/REPO on kulu, joka perustuu markkinatakaajan kustannuksiin suojata omistuksensa kohde-

etuudessa, kun sijoittaja ostaa sertifikaattia. Commerzbank siirtää tämän kulun sijoittajalle ja tämän kulun nimi ICS tai REPO riippuu siitä, puhutaanko Bull vai Bear –sertifikaatista, tämän työn tapauksessa kulu on ICS. (Commerzbank, 2016b)

5.2 Valitut tunnusluvut

Kuten aikaisemminkin mainittu, tässä työssä vertaillaan osake- ja Bull-portfolioita keskenään sekä OMXH25 -indeksiin. Tunnusluvut, joilla sijoituskohteita vertaillaan, on listattu Taulukossa 2. Lisäksi taulukossa on kuvattu symbolit, jotka kuvaavat tunnuslukua sekä sivut, joilta tunnuslukujen selitykset löytyvät tästä tutkielmasta.

Taulukko 2. Tunnusluvut.

Tuotto-%	R_t	s. 14
Volatiliteetti	σ	s. 15
Jensenin alfa	J_α	s. 18
Beta	β_i	s. 16
Sharpen luku	S	s. 19

5.3 Oletukset

Tutkimusaineiston ja asiantuntijoiden kommenttien pohjalta on selvinnyt, ettei Bull & Bear -sertifikaatteihin kannattaisi sijoittaa kovinkaan pitkällä aikavälillä juuri sen vipuvaikutuksen ja ominaisuuksien takia. Tästä syystä tutkielmassa on jaoteltu aikavälit vuosille sekä koko ajanjaksolle, jotta nähdään ovatko asiantuntijat olleet oikeassa. Tutkitaan, kummasta portfolioista on saanut paremman tuoton ja kuinka paljon riskiä kumpikin portfolio on pitänyt sisällään? Kirjoittaja uskoo, että Bull-sertifikaatit ovat olleet ylivoimaisia lyhyellä aikavälillä, kun taas suoraan osakkeisiin sijoittaminen on ollut kannattavampaa koko tarkasteltavalla aikavälillä. Tällöin on myös oletuksena, että sijoittaja ymmärtää mitä tekee, toisin sanoen tekee päätökset rationaalisesti. Täytyy myös huomioida sijoittajien mieltymykset. Toinen saattaa välttää riskiä erittäin pitkälle, kun taas toinen on valmis laittamaan kaiken likoon.

6 Tulokset

Tässä kappaleessa selvitetään tuloksia yksittäisin tunnusluvuin sekä esitetään tuottoja graafein. Kappale on jaettu eri vuosille, jotta lukijan on helppo vertailla tuloksia. Lukijan tulisi ymmärtää kokonaiskuva, eikä tuijottaa pelkkää toteutunutta tuottoa, sillä tämä on melko hankalasti ennustettavissa. Seuraavissa alaluvuissa kokonaiskuva on pyritty selittämään melko helppolukuisesti ja selvästi.

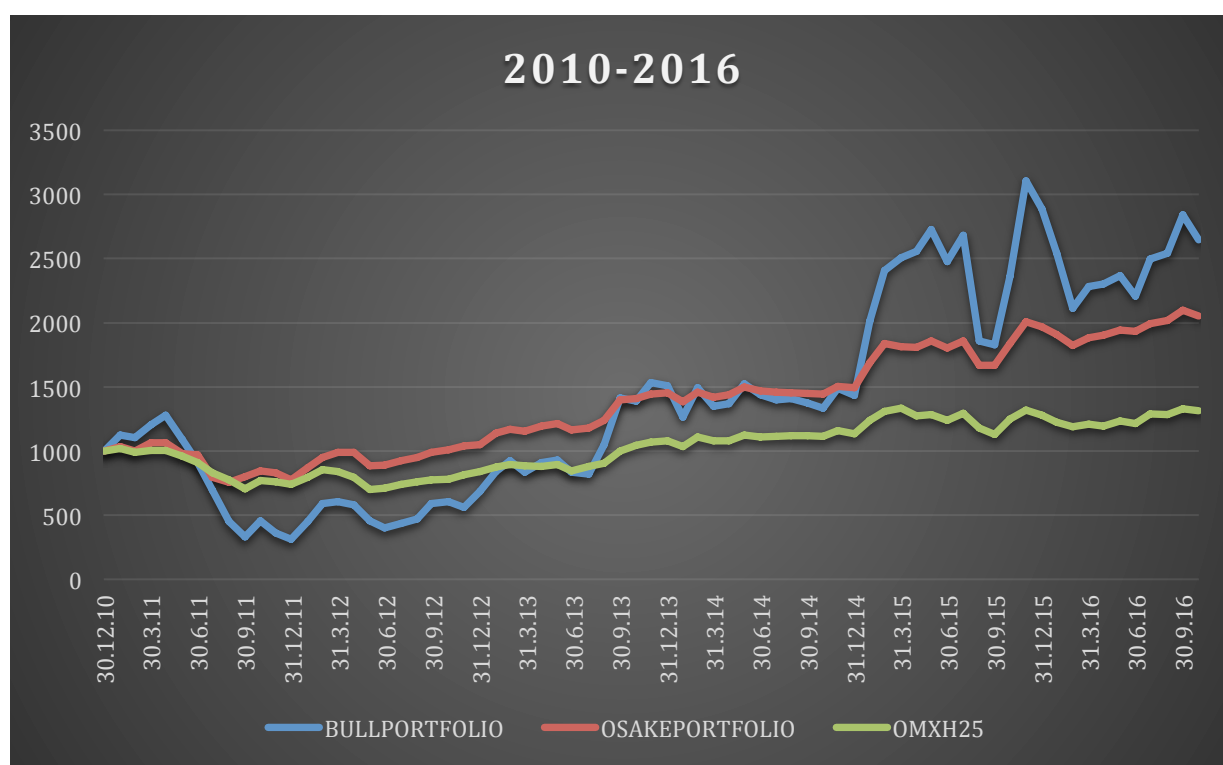
Jokaisen alaotsikon lopussa on tehty pisteytys, jota analysoidaan johtopäätöksissä. Pisteytyksessä parhaimman tuoton saanut sijoitustuote saa automaattisesti yhden pisteen. ”Worst case – Best case” –pisteet valitsee kirjoittaja tai lukija, joten tämä tuo työhön inhimillisen virheen mahdollisuuden sen mukaan kuinka suurta riskiä sijoittaja haluaa ottaa. Edellä mainittua seuraa melko vahvasti Sharpen luku, joten myös tästä mittarista tullaan antamaan piste sen mukaisesti, mikä sijoituskohte on antanut parhainta mahdollista tuottoa otettuun riskiin nähden. Jensenin alfasta paremmin onnistunut rakennettu portfolio saa pisteen, jos kuitenkin kummankin portfolion alfa on negatiivinen eikä markkinatuottoa ole ylitetty, saa indeksi tällöin pisteen.

”Worst case – Best case” –skenaario on otettu Morningstarin (2016) sivuilta siten, että siinä verrataan mahdollisuuksia kuinka sijoituskohte olisi tuottanut 95 prosentin mahdollisuudella. Tästä tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Johtuen aineiston laadusta, skenaarioissa saattaa olla ”ylityslukuja”, esimerkiksi sertifikaattiportfolion arvo voisi huonoimmassa tapauksessa ylittää -100% tuoton. Tästä johtuen, lukijan kannattaa miettiä varauksella keltaisella merkittyjä skenaario-tuottoja. Liitteestä 5., löytyy kuitenkin jokaiselle skenaariolle logaritmista normaalijakaumaa vastaavat luvut, jolloin tuotot eivät voi mennä nolnaan.

6.1 Koko ajanjakso 30.12.2010-30.10.2016

Ajanjaksolla siitä, kun sertifikaatit on laskettu liikkeelle tähän päivään saakka, näemme Kuviossa 2., että Bull-sertifikaateista rakennettu portfolio on historiallisesti tuottanut ajanjaksolla paremmin kuin indeksi sekä osakeportfolio. Historiallisesti tarkasteltuna tämä on siis ollut paras mahdollinen sijoitus näistä kolmesta

vaihtoehdosta. Yllättävää on myös se, että indeksi on ollut sijoituskohteena kaikista huonoin näistä kaikista eikä se ole ollut korkeimmalla milloinkaan muulloin kuin heinä-elokuussa 2011. Tarkemmat arvot graafiin löytyvät Liitteestä 3. Ominaista on myös huomata se, että toukokuulta 2011 näkyy kuinka markkinoiden trendi on lähtenyt laskuun, jonka pohjilta on alkanut ajanjakson loppuun jatkuva nousutrendi. Perättäisinä kuukausina sijoituskohteen arvo on tullut reilusti alas ja tämä on vaikuttanut reilusti bullportfolioon sen vipuominaisuuden vuoksi. Tämä on helpointa havaita logaritmisien tuoton perusteella, jota ei ole käytetty Kuviossa 2., mutta Liitteestä 5., lukija voi havaita tämän trendin.

Kuvio 2. 2010-2016.

Jälkiviisaasti voidaankin todeta, että pitkällä aikavälillä bullportfolio on ollut paras sijoituskohte. On kuitenkin huomioitava myös se, että sijoittaja ei ole voinut tietää, kuinka lopulta käy, kun tämä on pitänyt sijoitusstrategiastaan kiinni. Seuraavaksi tarkastellaan riskiin liittyviä tunnuslukuja. Alla olevasta Taulukosta 3., näemme portfolioiden ja indeksin tuotto prosenttien, volatiliiteetin, Sharpen luvun sekä portfolioiden Betan sekä Jensenin alfan.

Taulukko 3. Tunnusluvut 2010-2016.

2010-2016	Tuotto-%	Volatiliteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	165 %	141 %	3,076792798	0,68	1,1578563589
OSAKEPORTFOLIO	105 %	44 %	0,921614217	0,77	2,3324067416
OMXH25	31 %	39 %			0,7554059054

Aloitetaan vertaamalla tuottoa volatilitteettiin. Morningstarin (2016) mukaan volatilitteetin avulla voidaan selvittää, kuinka sijoitus olisi voinut tuottaa. Tähän tarvitaan keskimääräinen tuotto sekä volatilitteetti. Tässä tapauksessa keskimääräinen tuotto vuosille saadaan, kun kerrotaan potenssiin 1/5,916 (5 vuotta 11 kuukautta = 5,916 vuotta), jolloin saadaan keskimääräinen tuotto vuodelta, joka on bullportfolion tapauksessa 17,91%, osakeportfolion 12,90% ja indeksin tapauksessa 4,67% tarkasteltavalla ajanjaksolla. Taulukossa 3., muut tunnusluvut huomioivat jo tämän ja tulevissa vuosittaisissa taulukoissa katsotaan, että tämä on jo huomioitu, sillä keskimääräisen vuosituoton voidaan katsoa olevan sama kuin vuosituoton. Morningstarin (2016) mukaan voidaan tehdä oletus, että 95-% todennäköisyydellä portfolion korkein vuosituotto vastaa keskimääräistä tuottoa, johon on lisätty kaksinkertaisesti keskihajonnan arvo ja *vice versa*. 95 prosentin todennäköisyydellä voidaankin rakentaa Taulukossa 4., näkyvä skenaario.

Taulukko 4. Skenaario 2010-2016.

2010-2016	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	-263 %	299 %
OSAKEPORTFOLIO	-76 %	102 %
OMXH25	-74 %	83 %

Taulukosta 4., näemme, että bullportfolio olisi käytännössä voinut menettää koko arvonsa tai parhaimmassa tapauksessa lähes nelinkertaistua. On kuitenkin huomioitava, että nämä luvut eivät olisi kummassakaan tapauksessa mahdollisia, sillä Bull-sertifikaattien suojausmekanismin ansiosta se ei voi menettää koko arvoaan. Samoin "best case" skenaario ei saisi noin suurta arvoa, sillä nousuunkin suojausmekanismi toimii markkinatakaajan puolesta. Logaritmiset arvot löytyvät Liitteestä 5.

Taulukossa 3., näkyviin Betaan, Jensenin alfaan sekä Sharpen lukuihin vertaamalla pystymme kuitenkin näkemään, mikä on näiden perusteella ollut paras sijoitus, kun otetaan riski huomioon. Lukijan on hyvä huomata, että jokaisen tulokset otsikon alaotsikon kohdalla bullportfolion Beta on suurin piirtein kolminkertainen verrattuna osakeportfolioon, mikä johtuukin bullsertifikaattien vipuvaikutuksesta. Jensenin alfa on koko ajanjaksolla ollut kummassakin tarkasteltavassa portfolioissa positiivinen, osakeportfoliossa hieman parempi, joten tällä mittarilla kummatkin portfoliot ovat olleet parempia sijoituskohteita kuin indeksi, mikä on yllättävä tulos.

Tärkeimpänä lukuna tässä työssä, kun vertaillaan portfolioita keskenään, on Sharpen luku. Tämä siitä syystä, että oletuksena on, että kyseinen sijoitus on sijoittajan ainoa. Osakeportfolion Sharpen luku on ollut historiallisesti yli puolet parempi kuin sertifikaattiportfoliolla. Täten voidaan päätellä, että osakeportfolio on ollut paras mahdollinen sijoituskohte, kun tarkastellaan sijoituksia koko sertifikaattien olemassaolon aikana. Seuraavassa koko tarkasteltavan kauden pisteytys Taulukossa 5.

Taulukko 5. Pisteytys 2010-2016.

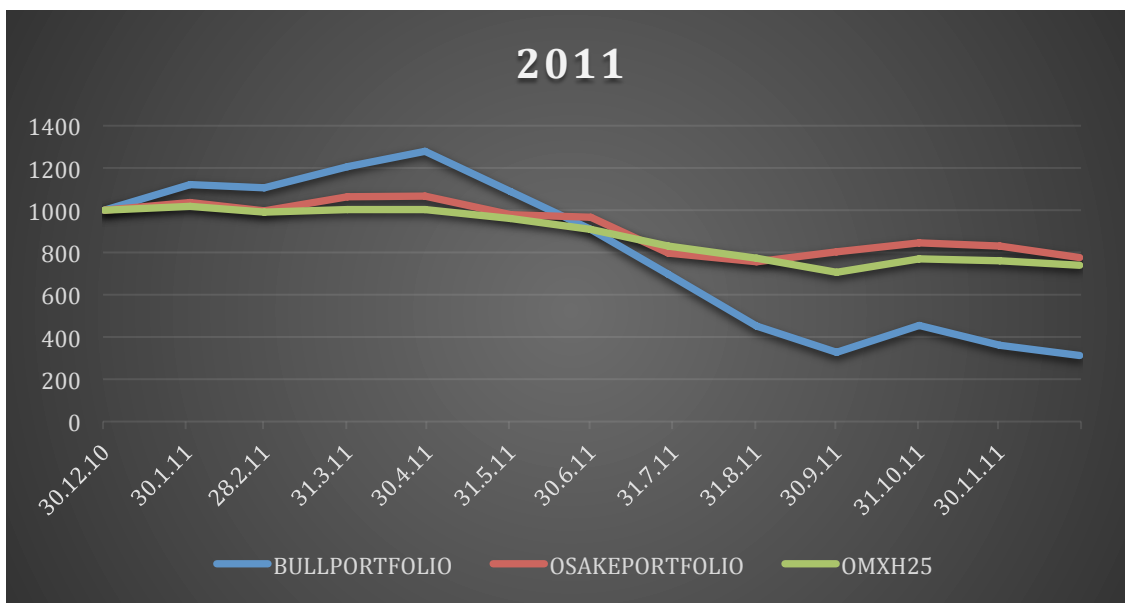
2010-2016	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	X			
OSAKEPORTFOLIO		X	X	X
OMXH25				

Tarkemmin edellä esitettyä aikaväliä tarkastellaan seuraavissa alaotsikoissa, joissa tarkastellaan vuosien sisäisiä tapahtumia erikseen.

6.2 Vuosi 2011

Ensimmäisenä tutkittavana vuonna siitä, kun sertifikaatit on laskettu liikkeelle voidaan huomioida, että jokainen valituista sijoituskohteista on tuottanut pelkkiä tappiota sijoittajilleen. Alun nousun jälkeen, kun saavutettiin vuoden huippu, on toukokuussa alkanut pitkä, aina lokakuun alkuun saakka jatkunut laskeva trendi. Laskun jälkeen sijoituskohteet eivät ehtineet vuoden loppuun mennessä palautua vuoden alun tasolle. Jos sijoittajan tarkoituksena on ollut sijoittaa vuoden alussa ja myydä vuoden

lopussa, on mikä tahansa sijoitus tehnyt siis tappion. Kun sijoitus on kuitenkin tehty, on paras mahdollinen sijoitus näistä kolmesta vaihtoehdosta ollut jälkeempään tarkasteltuna osakeportfolio. Vähemmän yllättävää on ollut se, että bullportfolio on ollut sijoituskohteena kaikista huonoin näistä kaikista eikä sen arvo ole ollut korkeimpana milloinkaan muulloin kuin vuoden alusta vuoden huippuihin jolloin laskeva trendi alkanut. Tarkempia arvoja Kuviosta 3., lukija voi katsoa Liitteestä 3.

Kuvio 3. 2011.

Voidaankin todeta, että vuoden 2010 lopussa ei olisi kannattanut sijoittaa mihinkään tutkituista sijoituskohteista vaan tarkkailla, kuinka sertifikaatit toimivat ja käyttäytyvät. On kuitenkin huomioitava, että sijoittaja ei ole voinut tietää, kuinka lopulta käy, kun tämä on pitänyt sijoitusstrategiastaan kiinni. Alla olevasta Taulukosta 6., näemme vuodelta 2011, portfolioiden ja indeksin tuotto-%, volatilitteetti, Sharpen luvun sekä portfolioiden Betan sekä Jensenin alfan.

Taulukko 6. Tunnusluvut 2011.

2011	Tuotto-%	Volatilitteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	-69 %	69 %	3,773971717	0,304272972	-1,029299917
OSAKEPORTFOLIO	-23 %	24 %	0,767096202	-0,0252937	-1,065241457
OMXH25	-26 %	17 %			-1,674209694

Verrataan volatilitteettia ja tuottoa, kuten edellisessäkin kappaleessa Morningstarin (2016) mukaan. Taulukossa 6., kaikki tunnusluvut ovat vuodelle 2011, joten myös keskimääräinen tuotto voidaan ottaa tästä. Kuten aiemmin mainittu Morningstarin (2016) mukaan voidaan tehdä oletus, että 95 prosentin todennäköisyydellä portfolion korkein mahdollinen vuosituotto vastaa keskimääräistä tuottoa, johon on lisätty kaksinkertaisesti keskihajonnan arvo ja *vice versa*. 95 prosentin todennäköisyydellä voidaankin rakentaa Taulukossa 7., näkyvä skenaario.

Taulukko 7. Skenaario 2011.

2011	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	-207 %	69 %
OSAKEPORTFOLIO	-70 %	25 %
OMXH25	-61 %	8 %

Kuten Taulukossa 4., myös Taulukosta 7., näemme, että bullportfolio olisi käytännössä voinut menettää koko arvonsa vaikka näin ei voi tapahtua. Lukijan on hyvä tässä kohtaa huomioida, että bullportfolioon sijoitettuna tappio on ollut suurempi kuin mitä se osake portfolioilla olisi voinut edes huonoimmassa tapauksessa olla 95 prosentin todennäköisyydellä. Tästä voidaankin tehdä päätelmä, että osakeportfolio tai indeksi olisi selvästi turvallisempi tapa sijoittaa. Parhaimmassakin tapauksessa ero olisi vain

41 prosenttiyksikköä bullportfolion hyväksi kun toteutunut on ollut 50 prosenttiyksikköä huonompi. Tällä perusteella indeksi ja osakeportfolio on ollut parempi sijoituskohde vuonna 2011, kuin bullportfolio.

Jensenin alfaan vertaamalla pystymme näkemään melko ristiriitaisia tietoja mikä vaikeuttaakin näiden analysointia. Lukijan on hyvä huomata että bullportfolion Jensenin alfa on vuonna 2011 ollut positiivinen joten se on keskimäärin tuolloin voittanut markkinaindeksiä vaikka lopussa ei olekaan näin. Tämä johtuu vuoden alun voimakkaasta noususta sekä siitä, ettei markkinaindeksi noussut käytännössä koko vuonna korkeammalle kuin vajaa 4 pistettä ylös kun taas bullportfolio kävi jopa 279 pistettä positiivisen puolella. Osakeportfolion alfa on negatiivinen joten se ei keskimäärin ole pystynyt voittamaan vertailuindeksiä, joten tällä mittarilla bullportfolio on ollut parempi vaikka tämä ei kerro koko totuutta.

Sharpen lukua vertaamalla voidaan huomata, että bullportfoliolla on ollut paras, mutta ei kovinkaan paljoa kun verrataan sitä osakeportfolioon. Indeksiin sijoittaminen on ollut siis vuonna 2011 huonoin vaihtoehto Sharpen luvulla mitattuna. Edellä mainituista päätelmistä voidaan tehdä päätös, että osakeportfolio on juuri ja juuri ollut tänä vuonna paras sijoituskohte, sillä sen tappio on ollut pienin, ja sen riskisyys ”worst case - best case” tapauksessa on ollut paras vertailtaessa bullportfolioon. Bullportfolion ollessa paras Jensenin ja Sharpen luvulla mitattuna ei voi tässä tapauksessa antaa tarpeeksi painoarvoa.

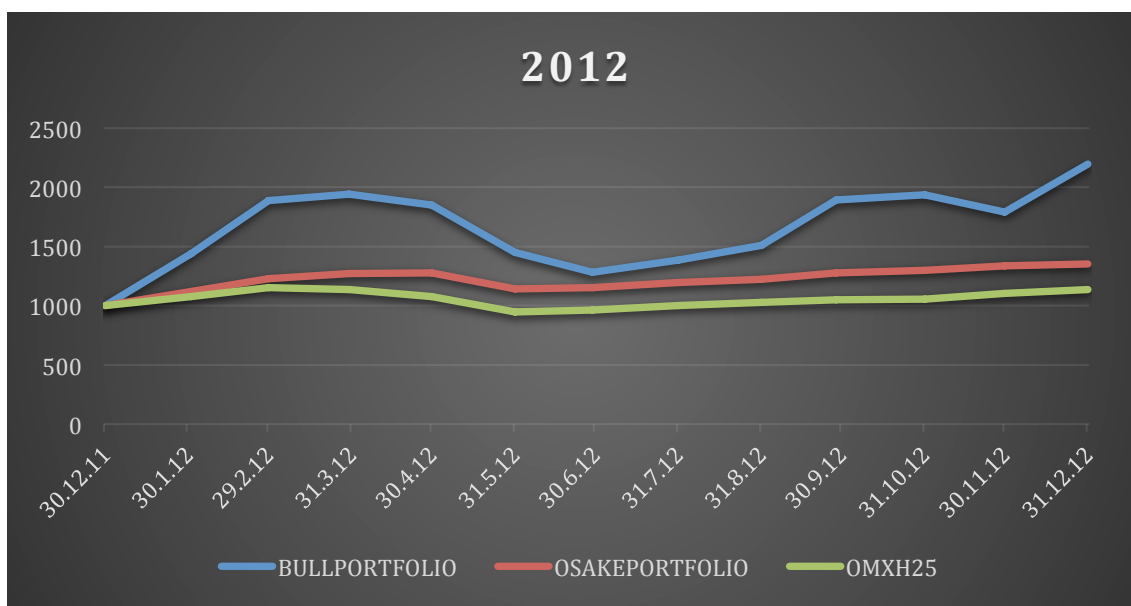
Jos sijoittaja olisi sattunut sijoittamaan tämän vuoden pohjilla, eli bullportfolion tapauksessa vuoden lopussa, osakeportfolion tapauksessa elokuun lopussa olisi hän koko ajanjaksolla 2010-2016 tehnyt suurimmat voitot. Indeksien pohjat eivät olleet vielä tässä vaiheessa. Seuraavaksi pisteytys Taulukossa 8.

Taulukko 8. Pisteytys 2011.

2011	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO			X	X
OSAKEPORTFOLIO	X	X		
OMXH25				

6.3 Vuosi 2012

Vuonna 2012 on ollut selvänä trendinä tasainen nousu. Bullportfoliosta näkyy selvästi, että vuoden pohjat on ollut heti vuoden alussa kuten myös koko tarkasteltavan ajanjakson 2010-2016 pohjat. Rakennettujen portfolioiden vuoden huiput on kummallakin vuoden lopussa ja indeksillä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Vapun aikaan markkinat ovat lähteneet laskuun jonka pohjat on sijoittuneet kesäkuulle, josta nousu on jälleen taas alkanut. Kun sijoittaja on sijoittanut tarjolla oleviin kohteisiin vuoden alussa ja myynyt vuoden lopussa on mikä tahansa sijoitus tuottanut tälle voittoa. Paras mahdollinen sijoitus näistä kolmesta vaihtoehdosta ollut jälkeempään tarkasteltuna selvästi sertifikaattiportfolio. Tarkempia arvoja Kuvioista 4., lukija voi katsoa Liitteestä 3.

Kuvio 4. 2012.

Voidaan todeta, että vuoden 2011 lopussa olisi kannattanut sijoittaa mihinkä tahansa tutkituista sijoituskohteista ja tuloksen kannalta järjestyksessä bullportfolio, osakeportfolio ja viimeisenä indeksiin. Tarkastellaan seuraavaksi riskiin liittyviä tunnuslukuja.

Taulukossa 9., nähdään selvästi, kuinka bullportfolio on vuoden aikana tuottanut yli kolme kertaa paremmin kuin osakeportfolio, joka taas tuottanut indeksiin suhteutettuna reilut kaksi kertaa paremmin.

Taulukko 9. Tunnusluvut 2012.

2012	Tuotto-%	Volatiliteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	120 %	67 %	2,675983594	0,832640615	1,758830327
OSAKEPORTFOLIO	35 %	20 %	0,941949734	0,223521326	1,663188978
OMXH25	14 %	19 %			0,652820535

Tarkastellaan seuraavaksi tuottoa sekä volatiliteettia. Kuten aiemmin oletetaan, että toteutunut tuotto olisi pysynyt 95 prosentin sisällä kuten Morningstar (2016) tämän ilmoittaa. Taulukossa 10., tarkastellaan jälleen mahdollisia skenaarioita.

Taulukko 10. Skenaario 2012.

2012	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	-25 %	244 %
OSAKEPORTFOLIO	-5 %	76 %
OMXH25	-23 %	51 %

Vuonna 2012 eri skenaarioissa kannattaa lukijan kiinnittää erityisesti huomiota bullportfolioon ja indeksiin. Huonoimmassa mahdollisessa tapauksessa indeksi ja bullportfolio olisivat olleet tappiolla lähes yhtä paljon kun taas parhaassa tapauksessa sertifikaattiportfolio olisi tehnyt reilun eron näiden kahden välillä. Lukijan tulee kuitenkin myös huomioida se, että bullportfolio ei välttämättä olisi pystynyt pääsemään 244% kasvuun sen ominaisuuksien vuoksi. Toteutunut tuotto on kuitenkin sertifikaattien puolella ja Taulukoista 9., ja 10., nähtävällä riskillä on se ollut melko hyvä muihin nähden.

Jensenin alfoja vertaamalla näemme, että bullportfolio on pystynyt tuottamaan paremmin suhteessa indeksiin kuin osakeportfolio tässä tapauksessa suhteutettuna jopa 3,73 kertaa suurempi kuin osakeportfolion. Sharpen luku kääntyy myös bullportfolion puoleen vaikka ei kovinkaan paljoa, mutta 5,75% kuitenkin. Sharpen luvulla mitattuna indeksi on jälleen ollut huonoin sijoitusvaihtoehto. Seuraavaksi pisteytys Taulukossa 11.

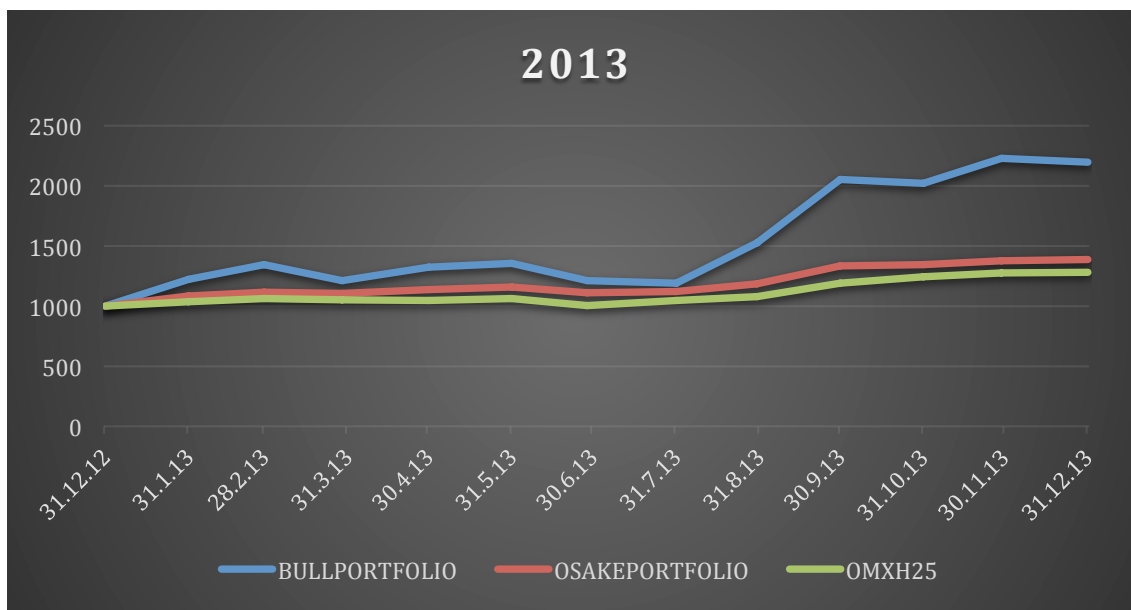
Taulukko 11. Pisteytys 2012.

2012	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	X	X	X	X
OSAKEPORTFOLIO				
OMXH25				

6.4 Vuosi 2013

Trendi jatkuu vuonna 2013 siihen mihin jäätin edellisenäkin vuotena, tällä kertaa tosin tasaisemmin eri sijoituskohteiden kesken. Kuvioista 5., ei näy selvästi vuoden pohjia, mutta huippu on kaikissa tapauksissa aivan vuoden viimeisellä

neljänneksellä. Bullportfoliosta näkyy jälleen selvästi, kuinka markkinoilla on tapahtunut merkittävä nousu heinäkuun lopulta alkaen aina joulukuun alkuun. Kuten vuonna 2012 myös nyt jos sijoittaja on sijoittanut tarjolla oleviin kohteisiin vuoden alussa ja myynyt vuoden lopussa on mikä tahansa sijoitus on tuottanut tälle voittoa. Paras mahdollinen sijoitus näistä kolmesta vaihtoehdosta ollut jälkeinpäin tarkasteltuna selvästi sertifikaattiportfolio jonka jälkeen osakeportfolio.

Kuvio 5. 2013.

Tarkempia arvoja lukija voi katsoa Liitteestä 3. Seuraavaksi tarkastellaan jälleen riskiin liittyviä tunnuslukuja ja selvitetään mikä sijoituskohte näillä mitattuna on ollut paras Taulukosta 12.

Taulukko 12. Tunnusluvut 2013.

2013	Tuotto-%	Volatiliteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	120 %	50 %	2,74843156	0,422771048	2,351697510
OSAKEPORTFOLIO	39 %	15 %	0,9526814	0,118575608	2,502720308
OMXH25	28 %	13 %			2,073355489

Aloitetaan jälleen volatiliteetin sekä tuoton vertailulla. Osakeportfolion ja indeksin volatiliteetti on melko samalla tasolla ja eroa on vain kaksi prosenttiyksikköä. Bullportfolion tapauksessa volatiliteetti on jo melko korkealla ja riski kasvaa, mutta

toteutunut tuotto on kuitenkin yli kolminkertainen osakeportfolion tuottoon. Lisäksi parhaimmassakin tapauksessa osakeportfolion tuotto ei olisi päässyt 95 prosentin todennäköisyydellä kuin vain noin 52 prosenttiyksikön päähän toteutuneesta bullportfolion tuotosta. Bullportfolio on ollut täysin ylivoimainen tuoton ja volatiliiteetin vertailussa, eikä kummallakaan toisella sijoituskohteella ole ollut minkäänlaista mahdollisuutta voittaa sertifikaattiportfoliota kuten Taulukosta 13., nähdään. Tämä johtuu kuitenkin täysin nousevasta trendistä.

Taulukko 13. Skenaario 2013.

2013	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	20 %	210 %
OSAKEPORTFOLIO	9 %	68 %
OMXH25	3 %	54 %

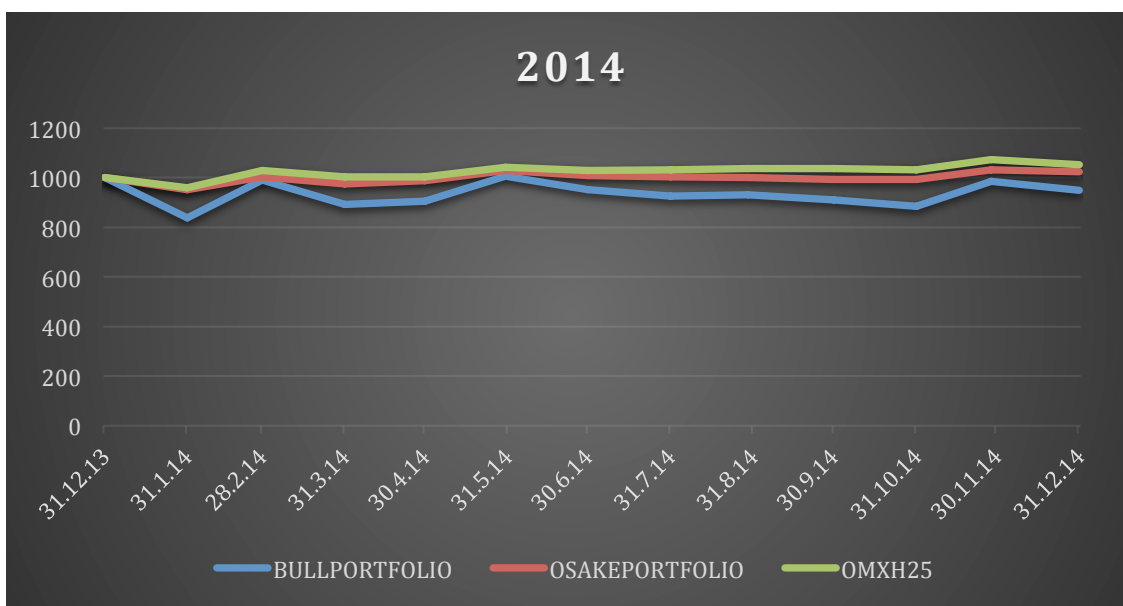
Kuten 2012 myös nyt Jensenin alfoja vertaamalla näemme, että bullportfolio on pystynyt tuottamaan paremmin suhteessa indeksiin kuin osakeportfolio. Sertifikaattiportfolio on kuitenkin myös pystynyt siis tarjoamaan ylituottoja suhteessa indeksiin paremmin kuin osakeportfolio. Sharpen luku kuitenkin kääntyy osakeportfolion puoleen. Indeksien Sharpen luku on jälleen heikompi kuin kummankaan rakennetun portfolion. Seuraavaksi pisteytys Taulukossa 14.

Taulukko 14. Pisteytys 2013.

2013	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	X	X	X	
OSAKEPORTFOLIO				X
OMXH25				

6.5 Vuosi 2014

Kahteen edelliseen vuoteen verrattuna vuonna 2014 trendinä on ollut pysyvyys eikä valituista sijoituskohteista ole saanut kovinkaan hyvää tuottoa. Ensimmäistä kertaa tarkasteltavan jakson aikana indeksi on tuottanut suhteessa paremmin kuin kumpikaan rakennetuista portfolioista.

Kuvio 6. 2014.

Sertifikaattiportfolio kävi plussan puolella vain kesäkuun alussa ollen tappiollinen muuten koko vuonna. Indeksi ja osakeportfolio ovat taasen pyörineet nollatuoton tuntumassa, indeksi hieman ylempänä. Tarkempia arvoja Kuviosta 6., lukija voi katsoa Liitteestä 3.

Taulukko 15. Tunnusluvut 2014.

2014	Tuotto-%	Volatiliteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	-5 %	32 %	2,951249551	-0,206721951	-0,215370696
OSAKEPORTFOLIO	3 %	10 %	0,91476752	-0,024365865	0,066377036
OMXH25	5 %	11 %			0,335500290

Kuten Taulukosta 15., nähdään, indeksi lyö kummatkin portfoliot kaikilla tunnusluvuilla mitattuna. Jensenin alfalla osakeportfolio on parempi kuin bullportfolio ja sharpen luvulla mitattuna osakeportfolio tarjoaa jopa positiivista tuottoa suhteessa riskiinsä toisin kuin sertifikaattiportfolion tapauksessa. Osakeportfolio on vuoden aikana tehnyt siis voittoa, mutta indeksiin sijoittaminen olisi ollut näistä vaihtoehdoista kannattavinta. Seuraavaksi vertaillaan tuoton sekä riskin välistä suhdetta eri skenaarioilla Taulukossa 16. Taulukossa 17., jälleen pisteytys.

Taulukko 16. Skenaario 2014.

2014	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	-69 %	59 %
OSAKEPORTFOLIO	-18 %	23 %
OMXH25	-16 %	27 %

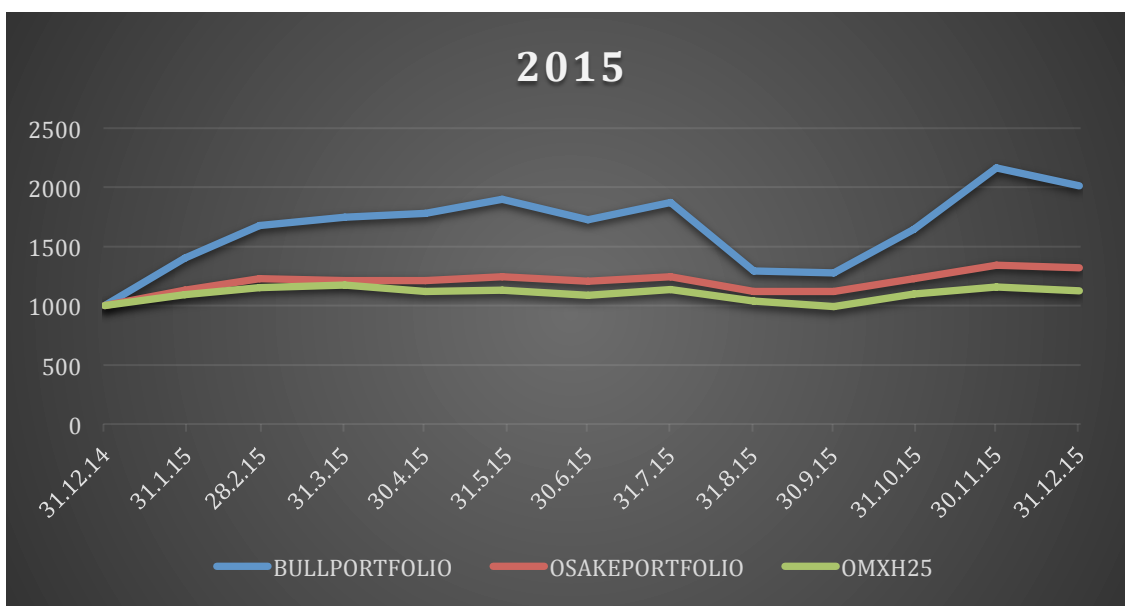
Koska toteutunut tuotto on ollut indeksillä paras tässä tilanteessa ja parhaimmassakin tapauksessa se olisi 32 prosenttiyksikköä huonompi kuin sertifikaattiportfolion, mutta huonoimmassa tapauksessa jopa 53 prosenttiyksikköä parempi kuin edellä mainittu saa indeksi tässä tapauksessa pisteen.

Taulukko 17. Pisteytys 2014.

2014	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO				
OSAKEPORTFOLIO				
OMXH25	X	X	X	X

6.6 Vuosi 2015

Vuonna 2015 voidaan sanoa, että ollaan palattu takaisin normaaliin päivärytmiin ja osake- sekä bullportfolio lyövät indeksin. Toisin sanoen nousu on jälleen trendinä lukuun ottamatta elo-syyskuista notkahdusta, jonka jälkeen on alkanut jälleen nousu. Kuten portfolioiden Betasta voidaan huomata, seuraa osakeportfolio melko lähellä, hieman indeksin yläpuolella tämän tuottoa. Sertifikaattiportfoliosta voi helposti nähdä minkälaisia muutoksia tuotoissa on tapahtunut vuoden aikana. Lukija voi huomata tässä, että vuosi 2015 ja 2012 ovat melko samanlaisia tuottojen suhteen, kuukausittaiset trendit eivät mene täysin yksi yhteen, mutta graafissa on samankaltaisuuksia.

Kuvio 7. 2015.

Tarkempia arvoja Kuviosta 7., lukija voi katsoa Liitteestä 3. Tarkastellaan seuraavaksi tunnuslukuja Taulukossa 18.

Taulukko 18. Tunnusluvut 2015.

2015	Tuotto-%	Volatiliteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	101 %	67 %	3,016897394	0,639881724	1,498143618
OSAKEPORTFOLIO	32 %	22 %	1,011277751	0,193385597	1,366150463
OMXH25	12 %	20 %			0,544318967

Verrattaessa tuoton ja volatiliteetin välistä riskiä osakeportfolio näyttää melko houkuttelevalta kun katsotaan eri skenaarioita Taulukosta 19. Jälleen voidaan nähdä, että bullportfolion "best case" -skenaario ei todennäköisesti tule tapahtumaan, mutta kun verrataan sitä toteutuneeseen tuottoon on tämä ollut jälkikäteen houkuttelevin vaihtoehto.

Taulukko 19. Skenaario 2015.

2015	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	-33 %	235 %
OSAKEPORTFOLIO	-13 %	77 %
OMXH25	-28 %	53 %

Muita tunnuslukuja vertailemalla voidaan nähdä, että sekä Bull-, että osakeportfolio ovat olleet riskiin suhteutettuna kannattavia sijoituksia suhteessa indeksiin. Jensenin

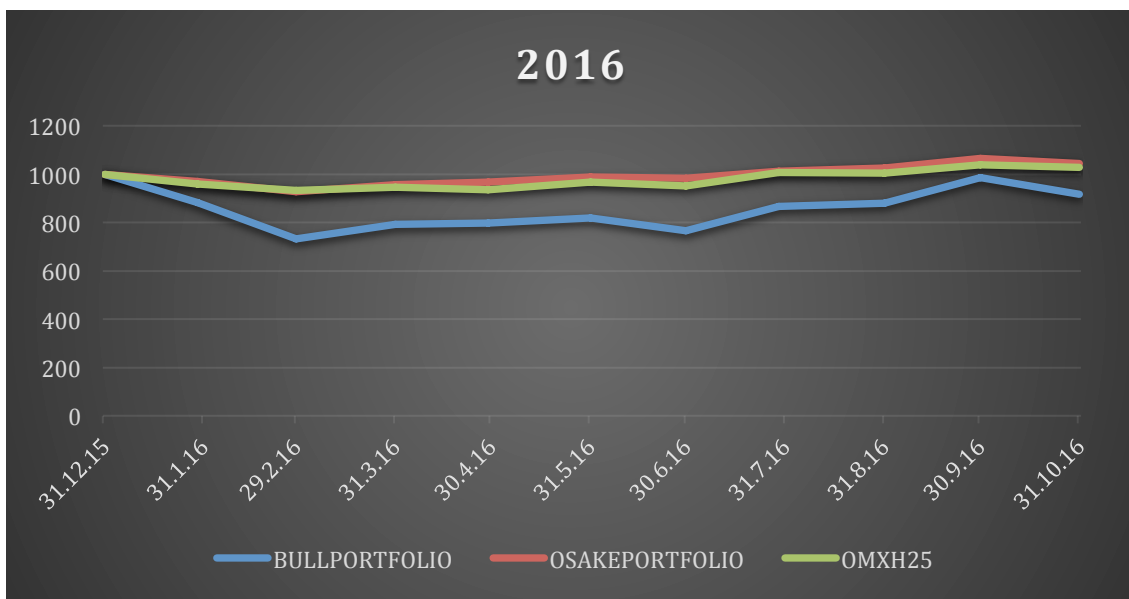
alfa on bullportfoliolla yli kolme kertaa korkeammalla kuin osakeportfoliolla, mutta Sharpen luvun kohdalla ero ei ole merkittävä vaikka sellainen on. Seuraavassa vuoden 2015 pisteytys Taulukossa 20.

Taulukko 20. Pisteytys 2015.

2015	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	X	X	X	X
OSAKEPORTFOLIO				
OMXH25				

6.7 Vajaa vuosi 31.12.2015-31.10.2016

Viimeisenä vuotena, joka ei ehdi kulumaan loppuun toteuttaa lähimpänä samaa kaavaa kuin vuosi 2014 kuitenkin sillä erotuksella, että osakeportfolio on lyönyt indeksin.

Kuvio 8. 2016.

Rakennettujen portfolioiden Betat vastaavat myös melko hyvin vuoden 2014 betoja kuten Taulukosta 21., voidaan nähdä. Tarkempia lukuja Kuviosta 8., lukija voi tarkistaa Liitteestä 3.

Taulukko 21. Tunnusluvut 2016.

2016	Tuotto-%	Volatiliteetti	Beta	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	-8 %	32 %	2,762878012	-0,159308794	-0,286186483
OSAKEPORTFOLIO	4 %	9 %	0,755620197	0,022329014	0,376986206
OMXH25	3 %	10 %			0,181934104

Jensenin alfasta voidaan jälleen nähdä, että osakeportfolio on pystynyt tuottamaan paremmin kuin markkinaindeksi, toisin kuin sertifikaattiportfolion tapauksessa. Lisäksi osakeportfolio on pystynyt tuottamaan arvoa siihen otetulle riskille sen Sharpen luvun ollessa positiivinen, jälleen toisin kuin sertifikaattiportfolio. Mahdolliset skenaariot näemme Taulukosta 22.

Taulukko 22. Skenaario 2016.

2016	WORST CASE	BEST CASE
BULLPORTFOLIO	-72 %	56 %
OSAKEPORTFOLIO	-14 %	22 %
OMXH25	-17 %	23 %

Toteutunutta tuottoa verrattaessa indeksi ja osakeportfolio ovat melko lähellä ja parhaimman tilanteen tapauksessa indeksi voittaisi tämän. Tällöin kuitenkin sertifikaattiportfolio olisi tuottanut parhaiten, mutta toteutuneen tapauksessa se on tuottanut tappioita joten jätetään se huomioimatta. Lisäksi bullportfolio olisi huonoimmassa skenaariossa menettänyt arvostaan melko paljon. Seuraavassa pisteytys Taulukossa 23.

Taulukko 23. Pisteytys 2016.

2016	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO				
OSAKEPORTFOLIO	X	X	X	X
OMXH25				

Lukijan kannattaa ehdottomasti katsoa Liitteestä 5., löytyviä logaritmisia tuottoja sekä skenaarioita. Näiden avulla lukija pystyy rationaalisemmin näkemään toteutuneet tuotot. Edellä olevissa kappaleissa näitä ei kuitenkaan ole käytetty juuri siitä syystä, että tietyissä tapauksissa logaritmiset tuotot vääristävät todellista tuottoa sertifikaattien tapauksessa.

7 Johtopäätökset, jatkotutkimusaiheet ja loppusanat

Tämän otsikon alla tulemme tekemään johtopäätökset ja esittämään tutkielman aikana syntyneet jatkotutkimusaiheet, joita olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan, jotta päästäisiin vieläkin syvemmälle sertifikaattien maailmaan. Johtopäätöksissä keskitytään tulosten analysointiin verbaalisesti sekä selitetään miksi juuri tähän johtopäätökseen on päädytty.

7.1 Johtopäätökset

Kirjoittajan tärkeimpänä tehtävänä tässä työssä on ollut etsiä vastaus seuraaviin kysymyksiin, joista tärkeimpänä pidetään pääkysymystä. Jokaiseen kysymykseen vastaaminen on ollut olennaista, jotta päästään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen, eli selvitettyä tutkimuksen lopputulos. Seuraavaksi kysymyksiin.

”Onko Bull-portfolio ollut riskisempi sijoituskohde kuin osake-portfolio?”

Kyllä.

Sertifikaattiportfolio on ollut ehdottomasti riskisempi sijoituskohde verrattuna osakeportfolioon. Koko ajanjaksolla sekä yksittäisinä vuosina sertifikaattiportfolion volatiliteetti on ollut enemmän kuin kolminkertainen, kuten sertifikaattien vipu lukuun ottamatta vuotta 2011. Volatiliteetin ollessa korkea on tällöin riskikin korkeampi. Huomioitavaa on myös se, että bullportfolion Beta on ollut yli kolminkertainen suhteessa osakeportfolion Betaan vain niinä vuosina kun se on tuottanut tappiota eli 2011, 2014 ja 2016. Selvää on siis, että kun kohde-etuutena olevan osakkeen trendi on ylöspäin, on tällöin sertifikaatti ehdottomasti parempi vaihtoehto ja *vice versa*. Silloin kun sertifikaattien päivääro ”sahaa” perättäisinä päivinä, menettää se suoraan vaikutustaan jolloin tämä vaikuttaa Betaan.

”Onko jompaan kumpaan salkkuun sijoitettuna pystytty voittamaan OMXH25 markkinaindeksi?”

Kyllä.

Kumpikin rakennetuista portfolioista on voittanut markkinaindeksin lukuun ottamatta vuotta 2014, mikä yllätti myös kirjoittajan. On kuitenkin huomioitava, että indeksi ottaa huomioon portfolioissa käytettyjen kohde-etuuksien lisäksi paljon muitakin sijoituskohteita, mutta tässä tapauksessa se ei mene täysin yksi yhteen, sillä osakeportfolion, sekä indeksin volatiliteetit ovat pysyneet melko lähellä toisiaan ja joinain tarkasteltavina vuosina indeksin volatiliteetti on ollut jopa korkeampi kuin osakeportfolion. Lukijan kannattaa huomioida tässä tapauksessa se, että osakeportfolion tuotot on laskettu oikaistuista päätöshinnoista, jolloin ero on ollut kovempi. Liittessä 1., kuitenkin oikaisemattomat hinnat, jotka eivät ota huomioon osinkoja eikä muita arvopapereiden arvoon vaikuttavia asioita ja myös tälläkin mittarilla osakeportfolio on voittanut indeksin. Tästä päästäänkin hyvin seuraavaan kysymykseen johon lukijan kannattaa kiinnittää erityistä huomiota.

”Olisiko sijoittajan kannattanut huomioida Commerzbankin valitsemat sertifikaatit tai niiden kohde-etuudet Commerzbankin laskiessa ne liikkeelle?”

Kyllä, ehdottomasti.

Kuten Ankelo (2016) aikaisemmin kertoi, kyseiset kohde-etuudet sertifikaateille valittiin siitä syystä, että ne olivat siihen aikaan kiinnostavia sijoituskohteita ja kuten tässäkin työssä olemme huomanneet, asia on juuri näin. Tämä tutkimuskysymys syntyi vasta pitkän harkinnan jälkeen kun tässä työssä oltiin jo edetty. Kirjoittaja uskoo vahvasti, että sijoittajien kannattaa ottaa huomioon suurten finanssitalojen, kuten tässä tapauksessa Commerzbankin liikkeet johdannaismarkkinoilla. Kuten historiallinen tuotto näyttää, olisi Commerzbankin valitsemat kohde-etuudet sertifikaateille ja myös nämä kohde-etuudet tuottaneet yli markkinaindeksin ja vielä paremmalla sisäisellä riskillä.

Edellä oleviin alakysymyksiin vastattuamme otetaan seuraavaksi tarkasteluun pääkysymys. Pääkysymykseen vastatessamme otamme huomioon erikseen koko ajanjakson sekä yksittäiset vuodet. Lukijan kannattaa myös silmäillä luvun 6 alaotsikoita lukiessaan seuraavalla sivulla alkavaa tekstiä.

”Olisiko sijoitukset pärjänneet paremmin Bull-portfolioon kuin osake-portfolioon sijoitettuna Helsingin pörssissä 2010-2016”

Kyllä ja ei.

Vastaus tähän on jälkeinpäin vastattuna, kun historiallinen tuotto tiedetään, ehdottomasti kyllä. Asia ei kuitenkaan ole näin läpinäkyvä kuten voisi olettaa. Tutkielmassa tutkittujen sertifikaattien olemassaolon aikana bullportfolioon sijoittaminen ei kuitenkaan ole ollut kannattavin vaihtoehto näin pitkällä aikavälillä, kuin vuoden 2010 viimeisestä päivästä vuoden 2016 lokakuun loppuun, jos riskisyys otetaan huomioon. Kuten otsikosta 6.1 voidaan huomata, koko ajanjaksolla vain sijoituksen tuotto-% on ollut sertifikaattiportfolion tapauksessa paras. Tällä koko aikavälillä tarkasteltuna osakeportfolio on pystynyt paremmin tuottamaan paremmin yli indeksin sekä tuottamaan jopa kaksi kertaa paremmin omaan riskiinsä suhteutettuna. Tästä syystä koko aikavälillä 2010-2016 osakeportfolio on valittu parhaaksi mahdolliseksi sijoitukseksi

Vuosien sisäisissä vertailuissa sertifikaattiportfolio on taas voittanut osakeportfolion. Jos sijoitukset oltaisiin ajoitettu aina vuoden loppuun ja mahdollinen myynti seuraavan vuoden loppuun olisi tällöin sertifikaattiportfolion tuotto ollut riskiin suhteutettuna paras. Seuraavasta Taulukosta 24., voidaan vielä nähdä kuinka monesti ja sijoituskohte on ollut paras valituilla tunnusluvuilla kun otetaan huomioon vain vuosien sisäiset tunnusluvut.

Taulukko 24. Pisteytys vuosittain.

Vuodet erikseen	Tuotto-%	Worst/Best Case	Jensenin alfa	Sharpen luku
BULLPORTFOLIO	XXX	XXX	XXXX	XXX
OSAKEPORTFOLIO	XX	XX	X	XX
OMXH25	X	X	X	X

Ainoa vuosi kun indeksi on ollut jokaisella lasketulla mittarilla paras on ollut 2014. Tällöin laskettujen vuosien aikana indeksi on saanut vain 16,67% kaikista saatavilla olevista pisteistä.

Osakeportfolion tuotto on ollut paras vuosina 2011 ja 2016. Vuonna 2011 jokainen sijoituskohte on tuottanut tappioita, mutta osakeportfolio vähiten. Toteutunutta tuottoa huonoimpaan ja parhaimpaan skenaarioon verrattuna osakeportfolion tuotto on myös tällöin ollut paras vuosina 2011 ja 2016. Sharpen lukuun verratessa osakeportfolio on tuottanut parhaiten riskiinsä suhteutettuna vuonna 2013 ja 2016. Sharpen luvulla mitattuna osakeportfolio on ollut myös paras sijoituskohte koko ajanjaksolla. Indeksiin suhteutettuna osakeportfolio on tuottanut vain vuonna 2016 paremmin kuin sertifikaattiportfolio. Näin ollen osakeportfolio on saanut 29,17% kaikista saatavilla olevista pisteistä.

Bullportfolio on koko ajanjakson lisäksi tuottanut parhaiten vuosina 2012, 2013 sekä 2015. Tämän lisäksi parhainta ja huonointa skenaariota verratessa tuottoihin se on ollut paras vaihtoehto edellä mainittuina vuosina. Indeksiin suhteutettuna se on lyönyt myös osakeportfolion kaikkina muina vuosina paitsi 2013 sekä 2014, jolloin indeksiin verrattavia ylituottoja ei saavutettu kummankaan rakennetun portfolion tapauksessa. Sharpen luvulla mitattuna sertifikaattiportfolio on ollut paras vuosina 2011, 2012, 2013 ja 2015. Bullportfolion osuus kaikista pisteistä yksittäisinä vuosina on ollut siis 54,17%.

Edellä mainituista syistä voidaan päätellä, että lyhyemmällä aikavälillä sertifikaattiportfolio on ollut parempi sijoituskohte kuin pitkällä aikavälillä, kun otetaan riski huomioon. Osakeportfolio taas on tuottanut riskiinsä suhteutettuna enemmän pitkällä aikavälillä, sillä sen Beta seuraa selvästi lähempänä indeksiä kuin vivutetun sertifikaatin. Lukija voi ehdottomasti tehdä omat johtopäätökset, mutta kirjoittaja pysyy tämän tutkielman perusteella sanojensa takana.

7.2 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimusta aloittaessa kirjoittajalle oli selvää, että tutkimus tehdään liittyen sertifikaatteihin. Tarkemmin ei ollut kuitenkaan tiedossa millä tavalla tutkimus tullaan tekemään ja minkälaista kapeampaa aihetta se tutkii. Hyvänä aiheena tähän tutkielmaan on esimerkiksi tehdä jatkoa ja pyrkiä ennustamaan tulevaisuutta annetuilla tunnusluvuilla CAPM-mallia mukaillen. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää kuinka tutkimuskysymyksen ”*Olisiko sijoittajan kannattanut huomioida Commerzbankin valitsemat sertifikaatit tai niiden kohde-etuudet Commerzbankin laskiessa ne liikkeelle?*” kohdalla olisi käynyt esimerkiksi muiden sertifikaattien liikkeeseenlaskijoiden tapauksessa. Mahdollisia muita liikkeellelaskijoita olisi esimerkiksi *BNP Paribas, Citigroup, Morgan Stanley, Societe Generale* sekä *Vontobel*. (Nordic Growth Market, 2016) Edellä mainitulla kysymyksellä haetaan siis vastausta sille, onko liikkeeseenlaskijan päätös valita juuri tietyt kohde-etuudet sertifikaateille ollut vaikutusta sertifikaattien ja osakkeiden ylituotoille suhteessa indeksiin.

Tämän työn ulkopuolisina mielenkiintoisina tutkimusaiheina olisi mm. se, että kuinka paljon helpommin ja kuinka kannattavaa on sijoittaa sertifikaatti johdannaiseen kuin suoraan raaka-aineeseen. Sertifikaatit ovat helpottaneet reilusti raaka-aineisiin sijoittamista. On kuitenkin huomioitava, että sertifikaatti on arvopaperi, eikä raaka-aine, joten kuinka tämä vaikuttaa tilanteeseen, jossa liikkeeseenlaskijalle käy erittäin huonosti tai raaka-ainetta yhtäkkiä löydetään valtavasti tai se loppuu.

Sertifikaattien avulla on myös helposti mahdollistettavissa sijoitus ulkomaisiin osakkeisiin esimerkiksi New Yorkin pörssissä. Kysymys olisikin se, että olisiko sertifikaattiin kannattavampi sijoittaa kuin suoraan kohde-etuuteen kun otetaan huomioon kaikki mahdolliset kulut. Tämä kiinnostaa erityisesti kirjoittajaa.

7.3 Tutkielman loppusanat

Sertifikaateista ei ole toistaiseksi tehty kovinkaan paljoa tutkimusta sijoittajan näkökulmasta. Kirjoittajan mielestä aihe oli kuitenkin mielenkiintoinen etenkin siksi, koska ihmisten varallisuus kasvaa jatkuvasti ja erilaiset sijoitusmuodot tulevat koko ajan enemmän sijoittajien saataville. Tämä tutkimus onkin tehty juuri siitä näkökulmasta, että sijoittajalla on varallisuutta noin 10 000€ tai enemmän jolloin kahdeksan osakkeen tai sertifikaatin valitseminen on ollut jo kannattavaa kulut huomioiden, vaikka kuluja ei olekaan tässä työssä huomioitu sen tarkemmin. Tässä voidaankin sulkea tutkimus vastaamalla epäsuorasti alussa esitettyyn Tiia Kyynäräisen (2015) kysymykseen: *”Miksi sijoittajat eivät häristä ja karhuista innostuneetkaan?”*.

”Vastausta en tiedä, mutta häristä olisi kannattanut kiinnostua.”

Pietari Keskinen - 2016

Lähdeluettelo

Ankelo, J. (2016) Sähköpostikeskustelu tutkielman kirjoittajan kanssa. [sähköpostiviesti]

Bodie, Z., Kane, A. & Marcus, A., J. (2009) Investments. McGraw-Hill/Irwin. 8p.

Brealey, R.,A., Myers S.,C. & Allen, F. (2011) Principles of Corporate Finance. McGraw-Hill/Irwin. 10p.

Cheung, Y.L., Chung, Y.W., He, W.W. & Wan, T.K. (2007). A trading strategy based on callable bull/bear contracts. Mimeo., Department of Management Science, City University of Hong Kong, Hong Kong.

Commerzbank (2015) Tärkeät tiedotteet [verkkosivu]. [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla: <http://www10.warrants.commerzbank.com/ajankohtaista/taerkeat-tiedotteet/>

Commerzbank (2016a) Bull- ja Bear-sertifikaatit [verkkodokumentti]. [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla: http://www10.warrants.commerzbank.com/SiteContent/10/10/2/295/81/BRO_BullBear_Zertifikat_finnisch_V2.pdf

Commerzbank (2016b) Sähköpostikeskustelu tutkielman kirjoittajan kanssa. [sähköpostiviesti] [strukturoidut.tuotteet@commerzbank.com]

Havia, P. (2009) Bull ja bear [verkkoartikkeli] [24.7.2009]. [Viitattu 30.10.2016] Saatavilla: <http://www.taloudellinenriippumattomuus.com/2009/07/johdatus-etfiin-osa-3-bull-ja-bear.html>

Hebner, M. (2013) Past performance is no guarantee of future results [verkkoartikkeli] [Julkaistu 7.8.2013]. [Viitattu 8.10.2016] Saatavilla: https://www.ifa.com/articles/past_performance_is_no_guarantee_of_future_results/

Inderes (2016) Seurannan aloitus 9/2016 [verkkotiedosto] [Julkaistu 12.9.2016]. [Viitattu 11.12.2016] Saatavilla: https://www.inderes.fi/system/files/company-reports/sotkamo_silver_seurannan_aloitus_0.pdf

Investing (2016) Saksan ja Yhdysvaltojen 10-vuotinen joukkovelkakirjan historialliset tiedot [verkkosivu]. Viitattu [10.12.2016] Saatavilla: <http://fi.investing.com/rates-bonds/germany-10-year-bond-yield-historical-data> ja <http://fi.investing.com/rates-bonds/u.s.-10-year-bond-yield-historical-data>

Hanks, G. (2016) Adjusted Closing Price vs. Closing Price [verkkosivu]. [Viitattu 16.12.2016] Saatavilla: <http://budgeting.thenest.com/adjusted-closing-price-vs-closing-price-32457.html>

Jensen, M.,C. (1968) The performance of mutual funds in the period 1945-1964, *Journal of Finance*. nro 23, s. 389.

Josen, J. (2010) Callable Bull and Bear Certificates – an evolution of exotic options [verkkojulkaisu] [Julkaistu 12.8.2010] [viitattu 28.10.2016] Saatavilla: <http://derivativetimes.blogspot.fi/2010/08/callable-bull-and-bear-certificates.html>

Kauppalehti (2016) Kurssit, Markkina-arvot, Helsinki [verkkosivu]. [Viitattu 8.10.2016] Saatavilla: <http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/porssikurssit/markkinaarvot.jsp>

Kyynäräinen, T. (2015) Sertifikaatit vaativat sijoitusosaamista [verkkosivu] [Julkaistu 7.3.2015]. [Viitattu 8.10.2016] Saatavilla: <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/sertifikaatit-vaativat-sijoitusosaamista/KDgt5HLd>

Lintner, J., V. (1965) The Valuation of Risk Assets and the Selection of Risky Investments in Stock Portfolios and Capital Budgets. *The Review of Economics and Statistics*, nro 1, s. 13–37.

Markowitz, H. (1952) Harry Markowitz: Portfolio Selection. *The Journal of Finance*, 1952, nro 1, s. 77–91.

Morningstar (2012) Is This the Best Way to Judge Risk/Return? [verkkosivu]
[Julkaistu 6.8.2012] [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla:
<http://www.morningstar.in/posts/10764/is-this-the-best-way-to-judge-riskreturn.aspx>

Morningstar (2016) Keskihajonta [verkkosivu] [Viitattu 10.12.2016] Saatavilla:
<http://www.morningstar.fi/fi/glossary/100995/keskihajonta.aspx>

Mossin, J. (1966) Equilibrium in a Capital Asset Market. *Econometrica*, 1966, nro 4, s. 768–783.

Myllyoja, N. (2015) Mittaa tuoton suhdetta riskiin ennen kuin itseesi [verkkosivu]
[Julkaistu 14.6.2015]. [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla:
<http://www.nordnetblogi.fi/mittaa-tuoton-suhdetta-riskiin-ennen-kuin-itseesi/14/06/2015/>

Möttölä, M. Haastattelu (2015) Sertifikaatit vaativat sijoitusosaamista [verkkosivu]
[Julkaistu 7.3.2015]. [Viitattu 8.10.2016] Saatavilla:
<http://www.kauppalehti.fi/uutiset/sertifikaatit-vaativat-sijoitusosaamista/KDgt5HLd>

NASDAQ OMX (2016) Mitä ovat bull- ja bear-sertifikaatit? [verkkosivu]. [Viitattu 7.10.2016] Saatavilla:
<http://www.nasdaqomxnordic.com/learn/etf/etp/bullbearcertifikat/?languagelid=4>

Nordea (2016) Pörssilistatut sertifikaatit (BULL & BEAR) [verkkodokumentti]. [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla:
http://wcms.nordea.com/sitemod/upload/root/content/nordea_fi_fi/markets/porssinoteeratut_todistukset_etn/ETN_esite_06_2016.pdf

Nordic Growth Market (2016) Liikkeeseenlaskijat [verkkosivu] [Viitattu 10.11.2016] Saatavilla: <http://www.ngm.se/bull-bear-certifikat/?lang=fi>

Puttonen, V. (2009) Puttonen V. 2009, Osta halvalla, myy kalliilla. Juva. WSOYpro. s.31, 143.

Pörssisäätiö (2000) Mitä tunnusluvut kertovat? [verkkosivu] [Julkaistu 1.10.2000]. [Viitattu 3.12.2016] Saatavilla: <http://www.porssisaatio.fi/blog/2000/10/01/mita-tunnusluvut-kertovat/>

Rapeli, K. (2010) Nasdaq OMX ja Nordea lanseeraavat Suomessa uusia indeksisertifikaatteja [verkkajulkaisu] [Julkaistu 10.3.2010]. [Viitattu 10.10.2016] Saatavilla: <http://www.arvopaperi.fi/uutiset/nasdaq-omx-ja-nordea-lanseeraavat-suomessa-uusia-indeksisertifikaatteja-6162698>

Saario, S. (2008) Saarion sijoituskirja – Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Helsinki. WSOYpro. 2p. s. 347.

Salkunrakentaja (2012) Sharpen luku suhteuttaa tuoton riskiin. [verkkosivu] [Julkaistu 24.7.2012]. [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla: <http://www.salkunrakentaja.fi/2012/07/sharpen-luku-suhteuttaa-tuoton-riskiin/>

Sharpe, W., F. (1952) Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk. *The Journal of Finance*, nro 3, s. 433–434.

Societe Generale (2015) Sijoitus selkeällä vipuvaikutuksella [verkkodokumentti]. [Viitattu 30.10.2016] Saatavilla: https://www.societegenerale.fi/site_mlp_fi/BullBear

Societe Generale (2016) Tietoa Bull & Bear-arvopapereista [verkkosivu]. [Viitattu 30.10.2016] Saatavilla: https://www.societegenerale.fi/site_mlp_fi/education-daily-leverage

Uronen, P. (2016) Skype keskustelu kirjoittajan kanssa. 27.11.2016

Vaihekoski, M. (2004) Rahoitusalan sovellukset ja Excel. Helsinki, WSOY, 1.p.

Vaihekoski, M. (2005) Rahoitusalan sanasto – Glossary of Financial Terms in Finnish [verkkosivu]. [Julkaistu 28.12.2005] [Viitattu 30.11.2016] Saatavilla: http://users.utu.fi/moovai/mv_sanasto.html

Liite 1. Osakkeiden kk-arvot – päätöshinta ja oikaistu päätöshinta

Päätöshinta:

Date	Kone	Metsa Board	Neste	Nokia	Nokian Renkaat	Sampo	YIT	Wartsila
31.10.16	41,93	5,9	39,33	4,068	30,57	41,619	7,59	39,4
30.9.16	45,17	5,715	37,94	5,16	32,45	38,89	7,17	40,07
31.8.16	45,05	5,75	37,34	5,04	32,37	37,716	6,255	36,88
29.7.16	45,29	5,46	33,87	5,14	33,23	37,07	6,075	38,82
30.6.16	41,25	5,39	32,13	5,105	32,03	35,894	6,45	36,55
31.5.16	42,48	5,445	30,29	5,14	31,73	40,424	6,205	37,25
29.4.16	39,84	5,745	27,94	5,15	32,22	38,5	5,96	37,44
31.3.16	42,36	5,8	28,92	5,225	31,02	41,54	4,974	39,77
29.2.16	40,95	5,59	28,91	5,605	30,31	41,704	5,055	37,13
29.1.16	40,37	6	28,78	6,6	31,2	43,84	4,902	41,31
31.12.15	39,17	6,75	27,63	6,595	33,1	47,221	5,235	42,15
30.11.15	40,39	6,66	27,28	6,835	37,15	47,01	5,22	42,54
30.10.15	38,86	5,78	22,19	6,77	34,33	45,108	4,79	38,86
30.9.15	34	5	20,57	6,105	28,91	42,78	4,894	35,47
31.8.15	35,28	5,4	22,88	5,58	24,09	42,582	5,18	36,92
31.7.15	38,16	6,38	25,31	6,43	27,36	45,079	5,47	41,82
30.6.15	36,4	5,53	22,86	6,09	28,11	42,71	6,41	42,02
29.5.15	38,17	5,86	23,06	6,645	29,38	43,44	6,57	40,68
30.4.15	38,47	5,27	24,26	6,045	29,11	43,21	6,35	41
31.3.15	41,28	5,88	24,4	7,11	27,85	47,44	5,115	41,22
27.2.15	41,18	7,58	23,29	7,185	26,45	44,81	5,58	40,51
30.1.15	39,95	5,68	24,5	6,845	21,89	43,063	5,165	41,13
31.12.14	37,82	4,6	20,06	6,56	20,29	39,418	4,27	37,09
28.11.14	37	3,87	19,08	6,69	22,71	39,763	5,485	36,02
31.10.14	34,3	3,58	17,25	6,66	22,49	38,288	5,32	36,96
30.9.14	31,82	3,5	16,3	6,755	23,88	38,5	6,11	35,43
29.8.14	32,2	3,56	14,9	6,395	24,25	36,954	6,99	38,26
31.7.14	31,47	3,77	13,8	5,93	25,97	37,16	7,67	37,72
30.6.14	30,48	3,73	14,25	5,53	28,5	36,78	8,41	36,22
30.5.14	30,2	3,54	15,02	5,925	31,08	37,05	8	39,58
30.4.14	30,82	3,39	14,8	5,395	28,62	35,79	7,4	40,14
31.3.14	30,44	3,32	14,8	5,39	29,35	37,258	7,73	39,43
28.2.14	29,51	3,17	15,51	5,585	32,5	36,51	8,945	42,83
31.1.14	30,2	3	13,25	5,145	31,3	34,53	9,33	40,27
31.12.13	32,8	3,08	14,37	5,82	34,87	35,76	10,16	35,77
29.11.13	67,65	2,93	14,06	5,96	36,41	34,653	9,43	36,01
31.10.13	64,95	2,79	14,61	5,57	37,27	34,721	9,56	32,67
30.9.13	65,95	2,65	16,35	4,858	37,54	31,96	10,29	33,38
30.8.13	61,9	2,4	13,9	2,926	35,35	31,84	10,4	35,33

31.7.13	55,9	2,45	10,89	2,95	33,39	32,99	10,21	34,02
28.6.13	61,05	2,45	11,24	2,846	31,31	30,11	10,19	33,43
31.5.13	68,15	2,54	11,29	2,642	32,41	31,43	11,6578	36,2
30.4.13	67,05	2,3	11,83	2,544	32,92	30,64	11,0861	37,27
29.3.13	61,35	2,25	11	2,524	34,7	29,831	12,554	35,05
28.2.13	62	2,37	11,53	2,776	34,81	28,385	13,2184	35,4
31.1.13	60,75	2,43	11,75	2,882	31,69	26,557	12,5154	35,05
31.12.12	55,8	2,21	9,77	2,926	30,1	24,449	11,4183	32,72
30.11.12	57,6	2,22	9,825	2,55	32,1	24,582	11,0243	32,43
31.10.12	55,25	2,35	9,645	2,078	32	24,101	11,7196	31,21
28.9.12	53,85	2,46	10,2	2,01	31,65	24,081	11,5342	26,95
31.8.12	48,65	2,25	9,16	2,26	31,29	22,721	11,3334	25,59
31.7.12	50,5	2,36	8,61	1,95	32,49	21,614	11,287	24,44
29.6.12	47,63	2,69	8,855	1,62	29,86	20,47	10,3368	25,79
31.5.12	45,13	2,8	7,43	2,124	30,3	18,6	10,0818	26,5
30.4.12	46,75	2,62	8,93	2,714	35,83	20,11	12,5385	30,58
30.3.12	41,77	2,2	9,235	4,082	36,54	21,35	12,4536	28,28
29.2.12	44,59	2,28	9,245	3,94	33,31	21,339	12,7858	25,84
31.1.12	41,62	2,07	8,58	3,818	27,31	19,707	10,893	25,76
30.12.11	40,1	1,5	7,805	3,772	24,88	18,748	9,5642	22,32
30.11.11	41,75	1,85	9,25	4,274	24,46	18,88	9,2011	24,35
31.10.11	39,94	2,07	8,625	4,9	27,9	18,95	9,1084	22,51
30.9.11	35,8	2,04	7,315	4,51	25,39	20,7	9,95048	20,15
31.8.11	41,24	2,05	7,1	4,26	22,33	18,7	8,38992	18,24
29.7.11	40,4	2,8	7,255	3,53	25,1	19,8	10,3599	17,99
30.6.11	43,33	3,1	10,3	4,046	36,1	22,42	12,7549	23,11
31.5.11	43,84	3,12	10,89	4,294	33,2	22,53	13,3652	22,78
29.4.11	42,29	3,2	12,53	6,055	33,96	22,61	15,1575	25,43
31.3.11	40,6	3,09	14,11	6,06	32,53	22,75	16,494	27,08
28.2.11	39,55	3,05	12,85	6,08	28,33	22,3	15,8837	24,95
31.1.11	39,78	3,22	12,99	7	30,14	21,38	15,8991	58,4
30.12.10	41,6	2,85	12,65	8,23	27,41	20,28	14,3618	54,45

Oikaistu päätöshinta:

Date	Kone	Metsa Board	Neste	Nokia	Nokian Renkaat	Sampo	YIT	Wartsila
31.10.16	41,93	5,9	39,33	4,068	30,57	41,619	7,59	39,4
30.9.16	45,17	5,715	37,94	5,16	32,45	38,89	7,17	40,07
31.8.16	45,05	5,75	37,34	5,04	32,37	37,716	6,255	36,88
29.7.16	45,29	5,46	33,87	5,14	33,23	37,07	6,075	38,82
30.6.16	41,25	5,39	32,13	5,105	32,03	35,894	6,45	36,55
31.5.16	42,48	5,445	30,29	4,978	31,73	40,424	6,205	37,25
29.4.16	39,84	5,745	27,94	4,9876	32,22	38,5	5,96	37,44
31.3.16	42,36	5,8	28,92	5,0603	29,51	39,459	4,974	39,77

29.2.16	39,585	5,427	27,958	5,4283	28,835	39,614	4,84517	35,995
29.1.16	39,02433	5,825	27,833	6,3919	29,682	41,643	4,69852	40,048
31.12.15	37,86433	6,553	26,721	6,3871	31,489	44,855	5,0177	40,862
30.11.15	39,04366	6,465	26,382	6,6195	35,342	44,655	5,00332	41,24
30.10.15	37,56467	5,611	21,46	6,5566	32,659	42,848	4,59117	37,673
30.9.15	32,86667	4,854	19,893	5,9125	27,503	40,637	4,69085	34,386
31.8.15	34,104	5,242	22,127	5,4041	22,918	40,448	4,96498	35,792
31.7.15	36,888	6,194	24,477	6,2273	26,028	42,82	5,24294	40,542
30.6.15	35,18667	5,368	22,108	5,898	26,742	40,57	6,14392	40,736
29.5.15	36,89766	5,689	22,301	6,4355	27,95	41,263	6,29728	39,437
30.4.15	37,18767	5,116	23,461	5,7131	27,693	41,045	6,08641	39,747
31.3.15	39,904	5,708	22,981	6,7196	25,173	43,274	4,90268	39,96
27.2.15	39,80733	7,359	21,936	6,7905	23,908	40,875	5,34838	38,143
30.1.15	37,48111	5,514	23,076	6,4692	19,786	39,282	4,9506	38,727
31.12.14	35,48274	4,466	18,894	6,1998	18,34	35,957	4,09275	34,923
28.11.14	34,71342	3,757	17,971	6,3227	20,527	36,272	5,25732	33,915
31.10.14	32,18027	3,475	16,247	6,2943	20,329	34,926	5,09917	34,8
30.9.14	29,85354	3,398	15,352	6,3841	21,585	35,119	5,85638	33,36
29.8.14	30,21005	3,456	14,034	6,0439	21,919	33,709	6,69985	36,025
31.7.14	29,52517	3,66	12,998	5,6044	23,474	33,897	7,35162	35,516
30.6.14	28,59635	3,621	13,421	5,2264	25,761	33,55	8,06091	34,104
30.5.14	28,33365	3,437	14,147	5,4951	28,093	33,797	7,66792	37,267
30.4.14	28,91534	3,291	13,94	5,0036	25,869	32,647	7,09283	37,795
31.3.14	28,55882	3,135	13,369	4,9989	25,221	32,472	7,40913	37,126
28.2.14	27,68629	2,994	14,011	5,1798	27,928	31,82	8,16721	39,352
31.1.14	27,4261	2,833	11,969	4,7717	26,897	30,094	8,51873	37
31.12.13	29,78729	2,909	12,981	5,3977	29,964	31,166	9,27656	32,865
29.11.13	30,71814	2,767	12,701	5,5276	31,288	30,201	8,61004	33,086
31.10.13	29,49214	2,635	13,198	5,1659	32,027	30,261	8,72873	30,017
30.9.13	29,94622	2,503	14,769	4,5055	32,259	27,854	9,39526	30,669
30.8.13	28,10722	2,267	12,556	2,7137	30,377	27,75	9,49569	32,461
31.7.13	25,38277	2,314	9,837	2,736	28,693	28,752	9,32221	31,257
28.6.13	27,72125	2,314	10,153	2,6395	26,905	26,242	9,30395	30,715
31.5.13	30,94518	2,399	10,199	2,4503	27,85	27,392	10,64412	33,26
30.4.13	30,4457	2,172	10,686	2,3594	28,289	26,704	10,12214	34,244
29.3.13	27,85747	2,125	9,613	2,3409	28,557	24,823	11,4624	32,204
28.2.13	28,15262	2,18	10,076	2,5746	28,647	23,619	11,40594	31,616
31.1.13	26,05496	2,235	10,268	2,6729	26,08	22,098	10,79933	31,303
31.12.12	23,93196	2,033	8,538	2,7137	24,771	20,344	9,85266	29,222
30.11.12	24,70396	2,042	8,586	2,365	26,417	20,455	9,51269	28,963
31.10.12	23,69607	2,162	8,429	1,9272	26,335	20,055	10,11265	27,874
28.9.12	23,09563	2,263	8,914	1,8642	26,047	20,038	9,95267	24,069
31.8.12	20,86541	2,07	8,005	2,096	25,751	18,906	9,77941	22,854
31.7.12	21,65885	2,171	7,524	1,8085	26,738	17,985	9,73937	21,827
29.6.12	20,42794	2,474	7,738	1,5025	24,574	17,033	8,91946	23,033
31.5.12	19,35572	2,576	6,493	1,9699	24,936	15,477	8,69942	23,667

30.4.12	20,05052	2,41	7,804	2,3287	29,487	16,734	10,81927	27,311
30.3.12	17,91466	2,024	8,07	3,5025	29,074	16,951	10,74601	25,257
29.2.12	17,9181	2,097	7,766	3,3806	26,504	16,942	10,45146	22,282
31.1.12	16,72463	1,904	7,207	3,2759	21,73	15,646	8,90424	22,213
30.12.11	16,11383	1,38	6,556	3,2365	19,796	14,885	7,81804	19,247
30.11.11	16,77687	1,702	7,77	3,6672	19,462	14,99	7,52123	20,997
31.10.11	16,04954	1,904	7,245	4,2043	22,199	15,045	7,44546	19,41
30.9.11	14,38591	1,877	6,145	3,8697	20,202	16,435	8,1338	17,375
31.8.11	16,57193	1,886	5,964	3,6552	17,768	14,847	6,85815	15,728
29.7.11	16,23438	2,576	6,094	3,0288	19,972	15,72	8,46847	15,513
30.6.11	17,41178	2,852	8,652	3,4716	28,724	17,8	10,4262	19,928
31.5.11	17,61672	2,87	9,148	3,6844	26,417	17,888	10,92508	19,643
29.4.11	16,99386	2,944	10,525	5,1953	27,021	17,951	12,39016	21,928
31.3.11	16,31475	2,842	11,549	4,869	25,883	17,182	13,48265	23,351
28.2.11	15,1695	2,806	10,518	4,885	22,101	16,842	12,45244	21,514
31.1.11	15,25772	2,962	10,632	5,6242	23,514	16,147	12,46452	23,597
30.12.10	15,95579	2,622	10,354	6,6125	21,384	15,317	11,25931	22,001

Liite 2. Sertifikaattien kk-arvot

Date	Kone	Metsa Board	Neste	Nokia	Nokian Renkaat	Sampo	YIT	Wartsila
31.10.16	53,36	5,90	62,75	0,07	2,77	79,79	0,24	9,95
30.9.16	67,58	6,01	57,76	0,16	3,36	67,66	0,20	10,45
31.8.16	67,82	6,22	55,33	0,15	3,35	62,82	0,13	8,34
29.7.16	69,88	6,46	42,23	0,16	3,74	56,65	0,12	9,67
30.6.16	52,87	4,33	36,34	0,16	3,34	54,73	0,16	8,25
31.5.16	59,25	6,64	31,55	0,14	3,41	76,96	0,15	9,46
29.4.16	49,88	9,03	25,24	0,15	3,65	67,15	0,14	9,76
31.3.16	61,81	10,98	29,21	0,17	2,95	77,18	0,08	11,79
29.2.16	51,80	9,20	27,05	0,21	2,80	76,52	0,08	9,02
29.1.16	50,29	12,69	27,59	0,37	3,35	96,10	0,08	12,72
31.12.15	47,52	18,43	25,12	0,38	4,24	117,75	0,11	14,16
30.11.15	53,72	18,45	24,35	0,43	6,17	118,75	0,11	14,71
30.10.15	47,73	11,67	13,47	0,42	4,86	101,38	0,09	11,26
30.9.15	32,45	7,79	10,84	0,32	3,17	93,94	0,10	8,70
31.8.15	37,35	10,39	15,64	0,25	1,92	93,30	0,13	10,14
31.7.15	48,76	18,19	22,91	0,42	2,95	112,13	0,17	14,99
30.6.15	45,60	11,74	17,49	0,37	3,32	94,16	0,29	16,05
29.5.15	52,55	13,07	18,05	0,50	3,84	98,89	0,33	14,49
30.4.15	54,41	10,33	21,27	0,35	3,86	103,96	0,30	14,87
31.3.15	69,36	13,81	20,55	0,62	2,95	118,49	0,16	15,35
27.2.15	69,69	14,12	18,12	0,64	2,55	104,70	0,19	13,68
30.1.15	58,51	9,82	21,61	0,56	1,54	90,74	0,16	14,29
31.12.14	51,33	6,03	12,43	0,51	1,28	68,25	0,09	10,91
28.11.14	48,58	4,13	10,91	0,55	1,87	73,36	0,21	10,13
31.10.14	38,94	3,19	8,24	0,56	1,88	65,46	0,20	11,14
30.9.14	31,83	3,26	7,23	0,61	2,36	67,29	0,32	10,01
29.8.14	32,97	3,18	5,67	0,52	2,52	62,61	0,55	12,69
31.7.14	31,24	3,55	4,51	0,43	3,22	62,25	0,67	12,40
30.6.14	28,71	3,50	5,02	0,36	4,37	61,21	0,91	11,30
30.5.14	28,09	3,31	5,94	0,37	5,70	62,15	0,80	14,67
30.4.14	29,75	3,06	5,76	0,28	4,48	56,27	0,66	15,72
31.3.14	28,90	2,77	5,22	0,29	4,29	57,64	0,78	14,97
28.2.14	27,08	2,50	6,07	0,33	6,16	53,87	1,09	18,47
31.1.14	26,55	2,00	3,94	0,25	5,61	44,58	1,32	15,47
31.12.13	34,46	2,43	5,16	0,38	8,00	50,38	1,76	11,46
29.11.13	38,41	2,18	5,00	0,47	10,45	45,29	1,48	11,80
31.10.13	32,17	1,91	5,76	0,38	9,05	48,09	1,49	9,12
30.9.13	36,62	1,60	8,40	0,29	11,26	38,17	1,88	9,70
30.8.13	30,41	1,43	5,66	0,09	8,99	43,94	2,13	12,98
31.7.13	21,92	1,43	3,03	0,07	8,21	32,89	1,97	11,00
28.6.13	35,46	1,32	3,27	0,07	5,95	32,89	2,00	12,58
31.5.13	35,46	1,28	3,68	0,07	7,41	33,44	3,11	15,65

30.4.13	35,46	1,22	4,04	0,07	7,89	33,44	2,70	13,89
29.3.13	29,45	1,13	2,92	0,06	8,25	26,93	4,05	13,16
28.2.13	32,93	1,11	3,55	0,15	8,48	24,98	4,19	12,48
31.1.13	26,87	1,40	3,96	0,15	6,54	17,95	3,66	11,74
31.12.12	26,91	1,39	2,39	0,12	5,62	15,26	2,81	9,66
30.11.12	22,85	1,39	2,45	0,05	7,00	15,26	2,56	7,10
31.10.12	22,85	1,39	2,33	0,09	7,07	15,57	3,09	7,10
28.9.12	20,00	1,39	2,75	0,09	7,24	15,57	3,16	5,69
31.8.12	11,71	0,86	2,21	0,09	7,26	13,57	2,82	4,78
31.7.12	11,71	0,88	1,90	0,07	8,68	10,44	2,50	4,72
29.6.12	11,71	0,82	2,13	0,10	5,70	7,52	2,25	4,80
31.5.12	13,71	0,83	1,49	0,17	9,09	8,21	2,32	6,99
30.4.12	13,56	1,12	2,62	0,19	13,26	9,94	4,27	7,00
30.3.12	11,02	1,20	2,89	0,70	12,62	10,34	4,80	5,05
29.2.12	11,02	1,22	2,72	0,66	10,44	9,56	4,76	6,25
31.1.12	9,72	0,77	2,19	0,62	6,05	8,39	3,11	5,81
30.12.11	8,03	0,38	1,60	0,65	4,61	5,87	2,15	3,26
30.11.11	9,86	0,44	2,95	0,99	4,60	5,87	2,04	3,32
31.10.11	9,02	0,92	3,00	1,68	6,60	8,92	1,88	4,38
30.9.11	7,21	0,99	1,28	1,12	4,65	7,90	2,35	2,54
31.8.11	9,60	1,23	2,16	1,52	6,58	9,59	4,20	3,05
29.7.11	10,66	13,49	4,49	1,18	18,44	13,00	6,76	4,21
30.6.11	11,17	13,49	7,92	1,65	21,87	16,22	9,99	7,34
31.5.11	13,29	16,25	11,19	2,24	20,99	16,22	13,40	9,46
29.4.11	12,34	19,00	13,76	4,81	24,33	15,50	16,60	10,76
31.3.11	11,49	16,08	19,03	4,25	16,23	13,41	19,01	12,65
28.2.11	8,63	19,67	13,00	4,87	14,91	14,13	17,72	11,13
31.1.11	11,00	19,89	17,29	10,81	11,03	12,23	13,36	10,46
30.12.10	12,50	10,94	11,47	10,63	13,11	10,41	13,22	14,33

Liite 3. Portfolioiden ja indeksin pistearvot

2010-2016 ensimmäinen = 1000

	BULLPORTFOLIO	OSAKEPORTFOLIO	OMXH25
31.10.16	2645,524537	2054,581081	1313,789719
30.9.16	2840,447219	2096,579638	1327,611395
31.8.16	2540,430653	2020,110051	1281,927197
29.7.16	2499,345761	1994,675122	1287,523588
30.6.16	2208,709233	1935,137566	1216,748843
31.5.16	2365,896677	1943,570832	1235,805485
29.4.16	2300,46592	1903,821783	1196,257913
31.3.16	2283,061433	1882,654317	1209,592616
29.2.16	2112,627968	1824,186856	1191,369156
29.1.16	2543,727564	1907,016273	1225,548606
31.12.15	2886,228021	1968,689634	1278,069455
30.11.15	3103,374482	2006,227607	1319,743730
30.10.15	2362,787129	1836,510862	1251,441898
30.9.15	1829,730037	1669,019445	1128,732195
31.8.15	1858,35267	1670,469833	1180,282901
31.7.15	2683,942257	1856,704057	1292,305819
30.6.15	2478,450412	1802,063992	1238,160458
29.5.15	2724,260033	1859,331598	1284,053902
30.4.15	2555,368825	1808,986648	1272,412193
31.3.15	2504,773327	1812,605324	1334,410001
27.2.15	2405,85662	1837,601292	1311,080929
30.1.15	2012,254323	1687,598519	1240,523040
31.12.14	1434,096215	1492,522503	1136,809106
28.11.14	1489,262893	1504,600792	1157,098399
31.10.14	1335,197142	1445,974705	1114,339847
30.9.14	1375,263405	1446,87617	1118,247048
29.8.14	1406,797799	1456,280119	1117,824750
31.7.14	1398,001686	1460,027082	1113,753957
30.6.14	1437,035005	1467,541842	1110,976686
30.5.14	1521,298595	1497,749744	1124,071707
30.4.14	1367,348099	1439,169721	1081,366417
31.3.14	1347,166651	1419,245867	1081,781105
28.2.14	1495,506934	1460,873472	1111,680515
31.1.14	1265,143126	1384,642354	1034,324020
31.12.13	1510,392756	1455,977515	1078,634800
29.11.13	1531,321238	1441,574409	1071,478573
31.10.13	1388,34769	1408,541935	1044,398283
30.9.13	1412,237419	1397,224573	1000,783723
30.8.13	1047,990949	1241,152512	905,371165
31.7.13	819,2860779	1176,971169	882,110573

28.6.13	833,1014096	1162,040093	844,849495
31.5.13	931,7141217	1214,451075	892,610939
30.4.13	911,4573657	1192,545595	881,060537
29.3.13	832,9337544	1156,777839	884,298150
28.2.13	924,5973387	1171,576756	894,391435
31.1.13	839,4962624	1138,302339	873,139609
31.12.12	687,3790608	1048,882921	840,797723
30.11.12	560,3100267	1038,094526	816,285458
31.10.12	605,2722529	1008,39418	780,793462
28.9.12	591,0902736	990,2212195	774,672054
31.8.12	471,7335508	949,2452249	758,959551
31.7.12	433,6249265	925,5056609	741,013818
29.6.12	400,0811781	892,3435599	712,073137
31.5.12	453,3895862	886,2728494	698,620495
30.4.12	578,5848123	991,1703378	794,284149
30.3.12	606,6756625	987,2968142	840,447711
29.2.12	590,9045531	951,6806092	853,584581
31.1.12	450,3830495	868,951324	796,456507
30.12.11	312,5012786	774,9027106	738,852873
30.11.11	361,5343936	830,5633359	760,032414
31.10.11	456,0405271	846,5495686	771,225195
30.9.11	328,7678579	802,2006256	705,050067
31.8.11	452,8384026	756,1672953	773,610604
29.7.11	696,5085423	796,3602968	831,320763
30.6.11	908,7902925	967,9931246	910,309380
31.5.11	1088,638392	977,6011967	959,828494
29.4.11	1279,479963	1065,280197	1003,393596
31.3.11	1205,755535	1064,931406	1003,553384
28.2.11	1104,630804	997,3015715	989,575724
31.1.11	1122,393019	1037,086326	1018,329985
30.12.10	1000	1000	1000

Liite 4. Riskitön korko

Vuosi	Riskitön korko
2010-2016	1,75591 %
2016	0,89336 %
2015	1,30858 %
2014	1,83749 %
2013	2,00894 %
2012	1,63119 %
2011	2,71965 %

Liite 5. Logaritmiset tuotot – Worst & Best skenaario

LN BULL	BULL	kk	a	ajanjakso
31.10.16	2645,524537	-0,071092153	-0,087081108	0,972869358
30.9.16	2840,447219	0,111627896		
31.8.16	2540,430653	0,016304613		
29.7.16	2499,345761	0,123620715		
30.6.16	2208,709233	-0,068748807		
31.5.16	2365,896677	0,028045418		
29.4.16	2300,46592	0,007594401		
31.3.16	2283,061433	0,077584621		
29.2.16	2112,627968	-0,185697895		
29.1.16	2543,727564	-0,126319917		
31.12.15	2886,228021	-0,072539595	0,699415631	
30.11.15	3103,374482	0,272648153		
30.10.15	2362,787129	0,255673474		
30.9.15	1829,730037	-0,015521998		
31.8.15	1858,35267	-0,367596271		
31.7.15	2683,942257	0,079653174		
30.6.15	2478,450412	-0,094563313		
29.5.15	2724,260033	0,064000276		
30.4.15	2555,368825	0,019998325		
31.3.15	2504,773327	0,040292219		
27.2.15	2405,85662	0,178650376		
30.1.15	2012,254323	0,338720812		
31.12.14	1434,096215	-0,03774646	-0,051834885	
28.11.14	1489,262893	0,109202343		
31.10.14	1335,197142	-0,029566327		
30.9.14	1375,263405	-0,022670777		
29.8.14	1406,797799	0,006272207		
31.7.14	1398,001686	-0,027538117		
30.6.14	1437,035005	-0,056982342		
30.5.14	1521,298595	0,106691139		
30.4.14	1367,348099	0,01486956		
31.3.14	1347,166651	-0,104461626		
28.2.14	1495,506934	0,167279976		
31.1.14	1265,143126	-0,177184461		
31.12.13	1510,392756	-0,013761197	0,787239097	
29.11.13	1531,321238	0,09801659		
31.10.13	1388,34769	-0,017060941		
30.9.13	1412,237419	0,29830032		
30.8.13	1047,990949	0,246196904		
31.7.13	819,2860779	-0,016722051		
28.6.13	833,1014096	-0,111870656		
31.5.13	931,7141217	0,021981212		
30.4.13	911,4573657	0,090090707		

29.3.13	832,9337544	-0,104404221		
28.2.13	924,5973387	0,096556309		
31.1.13	839,4962624	0,199916122		
31.12.12	687,3790608	0,204395653	0,788277342	
30.11.12	560,3100267	-0,077188112		
31.10.12	605,2722529	0,023709609		
28.9.12	591,0902736	0,225554438		
31.8.12	471,7335508	0,084234379		
31.7.12	433,6249265	0,080512464		
29.6.12	400,0811781	-0,125084298		
31.5.12	453,3895862	-0,243833373		
30.4.12	578,5848123	-0,047409176		
30.3.12	606,6756625	0,026339816		
29.2.12	590,9045531	0,271556062		
31.1.12	450,3830495	0,365489881		
30.12.11	312,5012786	-0,145748618	-1,163146718	
30.11.11	361,5343936	-0,232224502		
31.10.11	456,0405271	0,327229778		
30.9.11	328,7678579	-0,320183432		
31.8.11	452,8384026	-0,430544723		
29.7.11	696,5085423	-0,266034309		
30.6.11	908,7902925	-0,180568646		
31.5.11	1088,638392	-0,161525983		
29.4.11	1279,479963	0,059347346		
31.3.11	1205,755535	0,087595205		
28.2.11	1104,630804	-0,015951865		
31.1.11	1122,393019	0,11546303		
30.12.10	1000	0		

OSAKE	OSAKE	kk	a	ajanjakso
31.10.16	2054,581081	-0,0202353	0,042703812	0,720071974
30.9.16	2096,579638	0,037155282		
31.8.16	2020,110051	0,0126708		
29.7.16	1994,675122	0,030302774		
30.6.16	1935,137566	-0,004348499		
31.5.16	1943,570832	0,020663586		
29.4.16	1903,821783	0,011180679		
31.3.16	1882,654317	0,031548322		
29.2.16	1824,186856	-0,04440553		
29.1.16	1907,016273	-0,031828301		
31.12.15	1968,689634	-0,018887985	0,276900518	
30.11.15	2006,227607	0,088388645		
30.10.15	1836,510862	0,095631206		
30.9.15	1669,019445	-0,000868629		
31.8.15	1670,469833	-0,10569798		
31.7.15	1856,704057	0,029870233		

30.6.15	1802,063992	-0,031284397	
29.5.15	1859,331598	0,027450242	
30.4.15	1808,986648	-0,00199839	
31.3.15	1812,605324	-0,01369586	
27.2.15	1837,601292	0,085154552	
30.1.15	1687,598519	0,12283888	
31.12.14	1492,522503	-0,008059965	0,024790137
28.11.14	1504,600792	0,039743978	
31.10.14	1445,974705	-0,000623237	
30.9.14	1446,87617	-0,006478454	
29.8.14	1456,280119	-0,002569665	
31.7.14	1460,027082	-0,0051338	
30.6.14	1467,541842	-0,020375026	
30.5.14	1497,749744	0,039897446	
30.4.14	1439,169721	0,013940714	
31.3.14	1419,245867	-0,028908874	
28.2.14	1460,873472	0,053592647	
31.1.14	1384,642354	-0,050235628	
31.12.13	1455,977515	0,00994165	0,327951793
29.11.13	1441,574409	0,023180775	
31.10.13	1408,541935	0,008067259	
30.9.13	1397,224573	0,118447428	
30.8.13	1241,152512	0,05309606	
31.7.13	1176,971169	0,012767171	
28.6.13	1162,040093	-0,044115024	
31.5.13	1214,451075	0,018202007	
30.4.13	1192,545595	0,030451763	
29.3.13	1156,777839	-0,012712081	
28.2.13	1171,576756	0,02881252	
31.1.13	1138,302339	0,081812263	
31.12.12	1048,882921	0,010338867	0,302743505
30.11.12	1038,094526	0,029027701	
31.10.12	1008,39418	0,018186052	
28.9.12	990,2212195	0,042261204	
31.8.12	949,2452249	0,02532692	
31.7.12	925,5056609	0,036489033	
29.6.12	892,3435599	0,006826356	
31.5.12	886,2728494	-0,111861545	
30.4.12	991,1703378	0,003915686	
30.3.12	987,2968142	0,036741234	
29.2.12	951,6806092	0,090942374	
31.1.12	868,951324	0,114549623	
30.12.11	774,9027106	-0,069366702	-0,255017792
30.11.11	830,5633359	-0,019064568	
31.10.11	846,5495686	0,053810024	
30.9.11	802,2006256	0,059096091	

31.8.11	756,1672953	-0,051789076
29.7.11	796,3602968	-0,195173267
30.6.11	967,9931246	-0,009876828
31.5.11	977,6011967	-0,085891327
29.4.11	1065,280197	0,000327471
31.3.11	1064,931406	0,065612466
28.2.11	997,3015715	-0,039117247
31.1.11	1037,086326	0,036415171
30.12.10	1000	0

OMXH25	INDEKSI	kk	a	ajanjakso
31.10.16	1313,789719	-0,010465508	0,027565175	0,272915876
30.9.16	1327,611395	0,035016815		
31.8.16	1281,927197	-0,004356105		
29.7.16	1287,523588	0,056538255		
30.6.16	1216,748843	-0,015540552		
31.5.16	1235,805485	0,032524693		
29.4.16	1196,257913	-0,011085343		
31.3.16	1209,592616	0,015180425		
29.2.16	1191,369156	-0,028285388		
29.1.16	1225,548606	-0,041962115		
31.12.15	1278,069455	-0,032086873	0,117125392	
30.11.15	1319,74373	0,053141169		
30.10.15	1251,441898	0,103201353		
30.9.15	1128,732195	-0,044659105		
31.8.15	1180,282901	-0,090673923		
31.7.15	1292,305819	0,042801303		
30.6.15	1238,160458	-0,036395408		
29.5.15	1284,053902	0,009107721		
30.4.15	1272,412193	-0,047574784		
31.3.15	1334,410001	0,017637314		
27.2.15	1311,080929	0,055318836		
30.1.15	1240,52304	0,087307789		
31.12.14	1136,809106	-0,017690183	0,052529141	
28.11.14	1157,098399	0,037653328		
31.10.14	1114,339847	-0,003500159		
30.9.14	1118,247048	0,000377714		
29.8.14	1117,82475	0,003648357		
31.7.14	1113,753957	0,002496726		
30.6.14	1110,976686	-0,01171802		
30.5.14	1124,071707	0,038732103		
30.4.14	1081,366417	-0,000383412		
31.3.14	1081,781105	-0,027263993		
28.2.14	1111,680515	0,072124755		
31.1.14	1034,32402	-0,041948075		
31.12.13	1078,6348	0,006656629	0,249100335	

29.11.13	1071,478573	0,025598624	
31.10.13	1044,398283	0,042657498	
30.9.13	1000,783723	0,100193708	
30.8.13	905,3711651	0,026027572	
31.7.13	882,1105734	0,043158916	
28.6.13	844,8494948	-0,054992308	
31.5.13	892,6109386	0,01302447	
30.4.13	881,0605369	-0,003667942	
29.3.13	884,2981495	-0,011349248	
28.2.13	894,3914354	0,024048065	
31.1.13	873,1396092	0,03774435	
31.12.12	840,7977234	0,029586992	0,1292523
30.11.12	816,2854578	0,044453457	
31.10.12	780,7934624	0,007870879	
28.9.12	774,6720538	0,0204913	
31.8.12	758,9595508	0,02392921	
31.7.12	741,0138179	0,039838646	
29.6.12	712,0731373	0,019072957	
31.5.12	698,6204955	-0,128333598	
30.4.12	794,284149	-0,056493472	
30.3.12	840,4477112	-0,015509897	
29.2.12	853,5845812	0,069272114	
31.1.12	796,4565072	0,075073711	
30.12.11	738,8528731	-0,028262271	-0,302656467
30.11.11	760,0324142	-0,01461933	
31.10.11	771,2251948	0,089711595	
30.9.11	705,050067	-0,092799834	
31.8.11	773,6106038	-0,071947066	
29.7.11	831,3207633	-0,090768803	
30.6.11	910,3093803	-0,052970096	
31.5.11	959,828494	-0,044388514	
29.4.11	1003,393596	-0,000159235	
31.3.11	1003,553384	0,014026075	
28.2.11	989,5757244	-0,028643005	
31.1.11	1018,329985	0,018164016	
30.12.10	1000	0	

BULL LOG WORST/BEST

2011	BULL	Worst	Best
k.a-%	-8,947 %	-50,593 %	32,699 %
vola	20,823 %		
2012			
2012	BULL	Worst	Best
k.a-%	4,943 %	-31,002 %	40,887 %
vola	17,972 %		
2013			
2013	BULL	Worst	Best
k.a-%	7,628 %	-18,665 %	33,921 %
vola	13,147 %		
2014			
2014	BULL	Worst	Best
k.a-%	-0,505 %	-18,811 %	17,802 %
vola	9,153 %		
2015			
2015	BULL	Worst	Best
k.a-%	5,090 %	-32,154 %	42,334 %
vola	18,622 %		
2016			
2016	BULL	Worst	Best
k.a-%	-1,451 %	-21,254 %	18,352 %
vola	9,901 %		
2011-2016			
2011-2016	BULL	Worst	Best
k.a-%	48,424 %	-98,992 %	195,839 %
vola	73,708 %		

OSAKE LOG WORST/BEST

2011	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	-1,962 %	-16,334 %	12,411 %
vola	7,186 %		
2012	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	1,795 %	-9,892 %	13,483 %
vola	5,844 %		
2013	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	2,602 %	-5,544 %	10,748 %
vola	4,073 %		
2014	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	0,267 %	-5,552 %	6,086 %
vola	2,910 %		
2015	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	2,068 %	-10,601 %	14,737 %
vola	6,334 %		
2016	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	0,217 %	-5,342 %	5,775 %
vola	2,779 %		
2011-2016	OSAKE	Worst	Best
k.a-%	46,022 %	-75,873 %	167,917 %
vola	60,948 %		

OMXH25 LOG WORST/BEST

2011	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	-2,328 %	-12,356 %	7,699 %
vola	5,014 %		
2012			
2012	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	0,777 %	-10,209 %	11,763 %
vola	5,493 %		
2013			
2013	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	2,144 %	-5,007 %	9,294 %
vola	3,575 %		
2014			
2014	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	0,455 %	-5,567 %	6,477 %
vola	3,011 %		
2015			
2015	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	0,765 %	-10,893 %	12,422 %
vola	5,829 %		
2016			
2016	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	-0,041 %	-6,300 %	6,218 %
vola	3,129 %		
2011-2016			
2011-2016	OMXH25	Worst	Best
k.a-%	39,061 %	-80,171 %	158,293 %
vola	59,616 %		